

שָׂבֵל

מגזין

הבול ל א י ם

גליון מס' 126 | שבת תשפ"ג | פברואר 2023 | המחיר: 30 ש"ח

440 ש"ח
 ISRAEL اسرائيل
 כתובת בית דוד
 THE HOUSE OF DAVID INSCRIPTION
 התשפ"ג 2022 רונן גולדברג

ת.ד. 10101
 ת.ד. 10101
 ת.ד. 10101

יום הבולאות
 PHILATELY DAY
 يوم الطوابع

יציאות בול
 שירות הבולאי
 ישראל

מדינת ישראל
 משרד התקשורת
 Caisse nationale suisse
 cas d'accidents

ETAT D'ISRAEL
 MINISTERE des COMMUNICATI

ישראל
 4.20
 5.00
 6.50

ישראל
 4.20

5.00

Україна 2022

Україна 2022

Україна 2022

Україна 2022

ARAB POSTAL STAMPS MUSEUM

בול יום הבולאות השנתי 2022 עם כתובת בית דוד
(מאמר בעמודים 3-9)

קוראים יקרים,

א חרי שנת 2022, שהייתה גדושה בפעילות בולאית נפגשנו כולנו בדצמבר האחרון בכנס יום הבולאות השנתי בתל אביב. מעבר לסיכומי השנה והתחזיות לשנה הבאה שהוצגו בכנס לצד הרצאות בולאיות מאירות-עיניים, ייחודיות ומרתקות, הייתה זו הזדמנות פז להתראות באופן אישי. אף על פי שחלפו כשנתיים מאז סגר הקורונה האחרון, נדמה שרישומה של העצירה הכללית של החיים בימי הסגרים ולמעלה משנה וחצי של הסתגרות בבתים ועצירה של רוב הפעילות האנושית, מוסיף ללוות אותנו ונותן טעם מיוחד לכל התכנסות בעולם האמיתי. לצד זאת, ההתכנסויות הפיזיות הן לעולם מאורע משמח, שכן הן מספקות את האפשרות לראות את הקהילה באופן מוחשי, לתפוש את היקף פעילותה ואת חיוניותה ולהרגיש חלק ממנה.

ככל גיליון העוקב אחר כנס שנתי, גיליון זה נפתח בסיכומי הכנס ובתכנון, לרבות תמצית של הרצאות שניתנו בו, לטובת החברות והחברים שלא עלה בידם לנכוח במקום ולטובת אלה שמבקשים להיזכר בדברים שנאמרו באירוע. לצד סיכום זה, הגיליון מלא במאמרים בולאיים משובחים: הראשון הוא חלקה השני של הפנורמה המרתקת של אלון כהן על הדואר הרשמי בישראל, שחלקה הראשון ראה אור בגיליון הקודם. כמו בחלק הראשון, גם בחלק זה פורש כהן את האושר והמגוון הרב של הדואר הרשמי, החל ממכתבים פטורים מתשלום של חברי כנסת, עבור במעטפות אבל, בדואר רשמי שנגלח בשטחים וכלה בגלויות ובחותמות שונות ומשונות שהוטבעו על פרטי הדואר הרשמי.

לצד מאמרו של כהן כולל הגיליון שני מאמרים קטנים יותר בהיקפם: הראשון, מאת אריה שוהם עוסק בתעמולה המלווה את מלחמה בין רוסיה לאוקראינה, ובמרכזו מופע מעניין במיוחד של מלחמת התעמולה הזו – בול אוקראיני שהונפק לציון טיבוע ספינת הקרב הרוסית "מוסקבה" במי הים השחור. אין דבר מפתיע במלחמת תעמולה שמתנהלת תוך כדי מלחמה, אלא שהבול האוקראיני הזה ייחודי ומפתיע בבוטות שלו, שכן הוא כולל קללה בוטה שנכתבה דווקא בשפה הרוסית ולא האוקראינית, בגסות שנדיר עד בלתי אפשרי למצוא בעולם הבולאות. בחלקו השני של המאמר מתייחס שוהם גם לשלוחותיה של מלחמת התעמולה הזו גם מחוץ לזירה האוקראינית, בבולי תמיכה באוקראינה שהנפיקו שירותי הדואר של מדינות שונות ברחבי העולם.

המאמר השני נכתב עלידי אבישי אהרוניאן והוא מספר את סיפורו של הבול הייחודי שהונפק על ידי דואר ישראל לרגל תערוכת "תלאבול" בשנת 2004. בול זה היה הבול הראשון שאיפשר למבקרי תערוכת הבולים לעצב את הבול שהודפס במיוחד עם הציור שלהם בתערוכה עצמה. אהרוניאן מעריך שרק כאלפי בולים כאלה הודפסו, נדירות שבאופן טבעי מעלה את ערכם בקרב האספנים. אלא שבכך לא מסתכם ייחודם של בולי "תלאבול 2004". אהרוניאן גילה כי על הבולים ועל שבליהם מופיעים ריבועי זרחה שלא ברורה הסיבה להדפסתם. עובדה זו הופכת את הבולים הללו לבעלי ערך מיוחד לאספני תשניות וטעויות זרחה.

בחלקו השני של הגיליון שלושה דיווחים מתערוכות שונות שהתקיימו בחודשים האחרונים ושהייתה בהן נוכחות ישראלית מכובדת, עדות נוספת לעוצמתה של הבולאות הישראלית, אך גם לשפע האירועים שנדחסו לשנת 2022, שנת היציאה הסופית מן הקורונה.

הדיווח הראשון הוא של פאולו דואק, שהוזמן להציג את האוסף שלו בנושא אגדת הכדורגל פלה בתערוכה שהתקיימה בדוחא, בירת קטר, במקביל למשחקי הגביע העולמי בכדורגל. פאולו גם נסע לקטר עם משפחתו כדי לצפות במשחקיה של נבחרת ברזיל, וכך היה לו העונג לראות את האוסף שלו מוצג לראוהו במוזיאון הבולאות המקומי. ברשימתו, מדווח דואק על התערוכה החגיגית ועל התצוגה שלו שהייתה מן הכוכבות הראשיות של התערוכה הייחודית. בשולי הרשימה, הוסיף דואק מספר מלים על פלה, שהלך לעולמו ב־29 בדצמבר האחרון, ימים ספורים לאחר תום המונדיאל, לאחר שהיה מאושפז בבית החולים עוד במהלך הטורניר.

לצד הדיווח מדוחא, מובאים גם שני דיווחים על תערוכות בג'קרטה בירת אינדונזיה ומקייפטאון בדרום-אפריקה, שניהם פרי עטו של לס גלסמן שמוסיף לייצג נאמנה את הבולאות הישראלית ברחבי העולם ולא פחות מכך – גם לשלוח מן התערוכות דיווחים מלאי חן ואהבה אמיתית לתחום. הגיליון נחתם בדברים שכתב יעקב צחור לזכרו של חברנו צביקה אלוני שהלך לעולמו בספטמבר האחרון.

אנחנו מקווים שתמצאו עניין בגיליון ובתכנון השונים. נשמח מאוד לקבל מכם תגובות על מאמרים שפורסמו בגיליון ואנחנו מזמינים אתכם לכתוב מאמרי תגובה למאמרים השונים או, כרגיל, גם מאמרים מכל סוג ובכל היקף שאותם נשמח לכלול בגיליונות עתידיים של "שביל" ונשמח לעזור לכם בהתקנתם ובעריכתם, ככל שיהיה לכם צורך בכך. אנחנו מאחלים לכם ולבני משפחותיכם שנה טובה ופוריה.

עידן בריר
עורך "שביל"

מגזין
הבולאים
בישראל

שביל

בהוצאת התאחדות בולאי ישראל

גיליון מס' 126

שבט תשפ"ג – פברואר 2023

מחיר: 30 ש"ח • מנוי שנתי: 100 ש"ח

מגן המערכת לפניות ולמנויים: ת.ד. 3301, ת"א 6103201

טל: 03-6295547 • פקס: 03-5259716

Email: idanbarir@gmail.com • www.israelphilately.org.il

עורך: עידן בריר

עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס, שדרות רוטשילד 109, ת"א

תוכן העניינים

דבר העורך 2

כנס יום הבולאות ה־35

כנס יום הבולאות ה־35 / כתב וצילם: עידן בריר. 3

תולדות הדואר של ארץ ישראל

הצצה לעושרו של הדואר הרשמי של ישראל (חלק ב') / אלון כהן 10

בולאות בעולם

המלחמה באוקראינה בראי הבולאות / אריה שוהם 14

בולאות בישראל

הזרחה הנסתר בבולי "ציייר לך בול" מתערוכת תלאבול 2004 / אבישי אהרוניאן 17

פעילות בולאית מעבר לים

רשמי מציג ישראלי בתערוכת הבולים של המונדיאל בדוחא / פאולו דואק 19
נציגות ישראלית בתערוכת הבולים הבינלאומית באינדונזיה, 2022 / לס גלסמן. 22
קייפטאון 2022 / לס גלסמן. 25

אחרי מות

צבי אלוני ז"ל / יעקב צחור 27

עדכון קטלוג בולי ישראל. 28

חותמות דואר ישראל 30

כנס יום הבולאות ה־35

כתב וצילם: עידן בריר

ישראל היא מדינה קטנה והעובדה שהיא נמצאת בפסגת הבולאות העולמית היא בלתי־נתפשת. הוא ציין את העובדה שיגאל נתנאל הוא סגן יו"ר פ.י.פ. והוא למעשה האיש מספר 2 בארגון, עמדה שיש בה כוח רב והשפעה רבה. בנוסף, נציגים נוספים של ישראל נמצאים במקומות מפתח בבולאות העולמית. הוא אמר שהוא עצמו יו"ר חבר השופטים בתערוכת IBRA בגרמניה ובנוסף היה גם יו"ר חבר השופטים בתערוכות בבודפשט ובפראג. המעורבות המוגברת של השופטים הבינלאומיים הישראלים משפיע רבות וובר ציין שאין לו ספק שיש לנראות הישראלית הגבוהה גם השפעה על הפרסים שמקבלים המציגים הישראלים בתערוכות הבינלאומיות.

מוטי קרמנר, המנחה הקבוע של כנסי יום הבולאות בשנים האחרונות, הקריא מן הדף דברים שכתב יעקב צחור לזכרו של צביקה אלוני, שהלך לעולמו השנה. הדברים מובאים במלואם בעמוד 27 בגיליון זה.

בהמשך, הוענק תואר בולאי השנה לשנת 2022 ליעקב כהן, מחשובי האספנים הישראלים העוסקים והחוקרים את בולאות ארץ הקודש. כך נכתב בטיעונים להענקת הפרס כפי שהוקראו מעל הבמה:

"העניין של יעקב כהן בהיסטוריה הבולאית של ארץ ישראל משתרע לאורך ההיסטוריה כולה, אך מתמקד בעיקר בתקופת המנדט הבריטי. בין השאר הוא חקר ופרסם מאמרים על הדואר המדברי היבשתי מעיראק לארץ ישראל, שירות דוארי שבקרוב ימלאו מאה שנים לתחילתו. יעקב גם עסק רבות בדואר אוויר, ובפרט בדואר ששרד תאונות אוויריות ובדואר שנשלח לארץ באמצעות הצפלין. תחום מחקר אחר של יעקב הוא פעולות מיוחדות של הדואר המנדטורי, כגון דואר קנוס, דואר המוחזר לשולח או מכתבים אשר נועדו להישלח בדואר אוויר והוסטו למשלוח בדרך הים או היבשה. בצד כל אלה יעקב חקר גם את דואר המושבות של הטמפלרים בארץ, והנפקות מן המניין של דואר ישראל, כגון בולי ה"כלנית" וה"זהבית".

ידע שאינו מועלה על הכתב ואינו מועבר לאחרים כאילו אינו קיים. נאמן לתפיסה זו, הרבה יעקב כהן לפרסם את מחקריו בעיתונות הבולאית. למעשה, במשך למעלה מעשר שנים מהווה יעקב עוגן לעורכי ביטאון התאחדות בולאי ישראל, "שבל", והוא מספק להם מאמרים מחקריים באופן קבוע. מאמריו של יעקב מצטיינים בתיאור הדקדקני של הפריטים המוצגים, בצד ראייה רחבה של נושא המחקר ושל ההיסטוריה בכלל.

בשל כל אלה החליטה הנשיאות של התאחדות בולאי ישראל להעניק ליעקב כהן את תואר בולאי השנה לשנת 2022.

כנס יום הבולאות ה־35 נערך השנה, כמו בשנה שעברה, באולם הכנסים של מלון "רנסנס" בתל אביב בתאריך 20 בדצמבר 2022. על אף התחושה כי העולם כולו שב לשגרה לאחר שנתיים של השבתה כפויה בשל סגרי הקורונה, קשה היה להתחמק מן המחשבה שקיומו של הכנס זו השנה השנייה ברציפות אינו מובן מאליו ולא אחת עלה שמה של הקורונה בין הדוברים ובין אורחי הכנס. כך או כך, המפגש בין הבולאים וההתכנסות השנתית המסורתית הם מקור לשמחה עבור קהילת הבולאים כולה. הכנס עצמו היה גם הוא מוצלח ומעניין ותרם לתחושת ההצלחה והנוכחות הייתה גבוהה מעבר לכל ציפיה, עד כדי רישום־יתר.

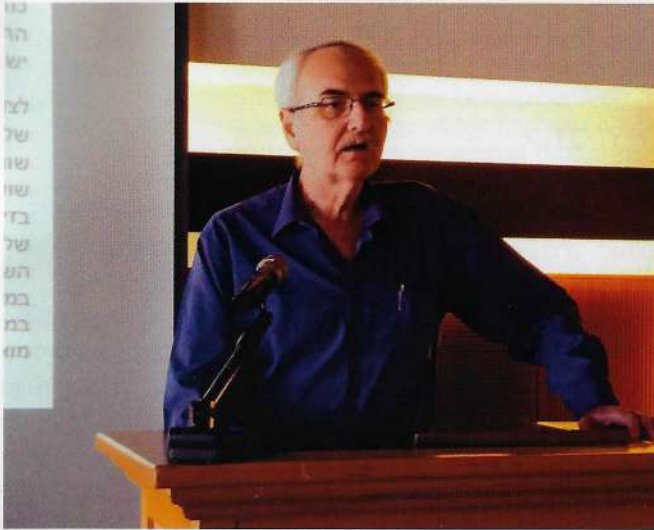
את היום פתחה **שלומית ברזאני**, מנהלת השירות הבולאי בדברי ברכה. היא הציגה את עצמה לאחר שנכנסה בשנה האחרונה לתפקיד מנכ"ל השירות ופירטה את תפקידיה הנוספים בחברת הדואר. ברזאני סיפרה שאחייניה הקטנים הם אספני בולים שקוראים רבות על בולים. היא ציינה בדבריה שאין בכוונת השירות הבולאי לשנות את עולם הבולים המסורתי.

ברזאני סיפרה שחברת הדואר נמצאת בתקופה של טלטלה ופרידה מעובדים ותיקים, כולל ארבעה מעובדי השירות הבולאי, אך הבטיחה שמחליפיהם להם ימונו בהקדם. השירות הבולאי החליט כי שנת 2023 תהיה שנה בולאית מלאה וכל הבולים המיועדים להנפקה יונפקו כסדרם. ברזאני הדגישה שהשירות הבולאי יעשה ככל יכולתו לשמר את סדירותה של תוכנית ההנפקות גם בשנת 2024 מתוך הבנה שבולים הם כלים דיפלומטיים בעלי חשיבות ואמרה כי דלתה פתוחה ותוסיף להיות פתוחה לחברי ההתאחדות.

מנכ"ל ההתאחדות **אלי ובר** המשיך את דבריה של מנהלת השירות הבולאי ואמר כי הבולים הם פוליטיקה ודיפלומטיה. הוא ציין

תמונה מס' 1: שלומית ברזאני, מנהלת השירות הבולאי

תמונה מס' 3: משה רימר בהרצאתו בכנס יום הבולאות

תמונה מס' 2: הענקת תואר בולאי השנה ליעקב כהן (משמאל). לצידו: מוטי קרמנר (מימין) ומוכ"ל הב"י, אלי ובר (במרכז)

החפירות המשיכו עד לעומק סלע האם והסתיימו. רִשְׁמַת החפירה, גילה קוק, נתבקשה לעשות רישום של הממצאים. קוק גילתה ברישום החפצים כבר בנדבך הראשון, אבן ששולבה בקיר המבנה כחומר בנייה, ועליה כתובת. ממצא כזה הוא מן הממצאים המרגשים ביותר את הארכיאולוגים. קוק עדכנה במהירות את ראש החפירה, אברהם בירן, על הממצא החשוב. בירן רץ מצידו השני של האתר כדי לראות את הכתובת והצליח לפענח במהירות את הכתב העברי הקדום ואת הכתובת הארמית ראל-קדם-ארק-אבי ("ישראל קודם בארץ אבי"). המשך פיענוח הכתובת הוביל לזיהוי הכתובות "בית דוד" ו"מלך ישראל".

בעולם המדעי של הארכיאולוגיה, אסכולה חדשה שכונתה "המינימליזם התנ"כי", בהובלת חוקרים מאוניברסיטת קופנהגן, עשתה מאמץ לקעקע את הטענות היהודיות לאותנטיות בארץ ישראל ולהציג את הפלסטינים כחשמונאים חדשים שמי שגורם להם את העוול היא ישראל. אחת ההשערות של חוקרי אסכולה זו הייתה שהכתובת "בית דוד" מתייחסת למעשה ליישוב בשם "בית דוד". טענות אחרות טענו כי הכתובת מזויפת מיסודה ואין בה עדות לדבר. טענות אלה העניקו לאברהם בירן מוטיבציה נוספת לחקור את פשר הכתובת ובחפירות נוספות בתל דן נמצאו חלקים אחרים של הכתובת בעומק 60 ס"מ, כמעט על פני השטח. הממצאים החדשים איפשרו להציג את הכתובת בצורה מלאה יותר ולהציג את הממצאים הראשוניים בקונטקסט רחב יותר. חזעל מלך ארם מתפאר בהריגתם של יהורם ואחזיה מלך בית דוד. הסיפור מוכר ומופיע בתנ"ך, אך שם הוא מתואר מנקודת מבטו של המצביא יהוא שיוצא אל המלך יהורם ביזרעאל ויורה בו חץ בליבו. אחזיה מלך יהודה, שביקר את יהורם באותה עת, ניסה לברוח גם הוא וגם אותו הרג יהוא בחץ.

איך קשור לכל זאת דוד המלך? דוד היה הדמות המרתקת ביותר בתנ"ך – פרחח שהומלך בסתר בנערותו, שניצח את גוליית הפלשתי, מי שהפך להיות שר הצבא של המלך שאול ובהמשך הסתכסך איתו עד כדי כך שהתחבר לצבא הפלשתי ויצא למלחמה נגד ישראל

בסיום חלקו הראשון של הכנס, הוענק פרס השירות הבולאי למעצבת הבול היפה לשנת 2021, "מפלים בישראל", אסנת אשל, שלא נכחה בכנס. במקומה של אשל קיבל את הפרס המעצב רונן גולדברג.

משה רימר – כתובת בית דוד

משה רימר נשא את ההרצאה הראשונה בכנס, בנושא כתובת בית דוד שמייצגת את אחת התגליות הארכיאולוגיות החשובות שנמצאו בארץ ישראל בשנים האחרונות. עיקר חשיבותה היא בעמידה בפרץ בפני זרם בעולם המחקר הארכיאולוגי שמבקש לערער את הקשר בין התרבות היהודית לבין ארץ ישראל. התגלית הזאת עוסקת באחד האישים העומדים בבסיס הסיפור היהודי – דוד המלך. רימר עמד על מקורותיו של הביטוי "דוד מלך ישראל חי וקיים". לאחר מרד בר כוכבא היה אסור על יהודים להגיע לאזור יהודה וכל היהודים יושבים בגליל. רבי יהודה הנשיא שלח את ר' חייא לקדש את החודש בעיירה עין טב וביקש ממנו לשלוח לו סימן כשהוא עושה זאת. הסימן המוסכם היה שליחת המשפט "דוד מלך ישראל חי וקיים" ומשפט זה הפך לחלק בלתי נפרד בברכת קידוש הלבנה.

החל משנות ה-80 מערערים חוקרים שונים מן הזרם הנזכר לעיל על שתיים מן העובדות המופיעות במשפט הנזכר – ראשית, האם הייתה דמות היסטורית שהייתה דוד המלך או שמא מדובר בדמות מיתית, שהייתה מן "אב קדמון מומצא" של היהודים שייתן תוקף לתרבותם. השאלה השנייה והמשנית היא האם אותו דוד היה באמת מלך ישראל. כתובת בית דוד נכנסת בדיוק לתוך דיון סוער זה והיא נמצאה בזמן כדי לספק את הטיעונים הניצחים בוויכוח. הכתובת, שנמצאה בחפירות העיר דן בצפון ארץ ישראל והיא מוצגת כיום במוזיאון ישראל.

בחפירות העיר דן נחשף שער שמאחוריו ומאחורי אבני הסף שלו נמצאה אבן עם שקע בתוכה והיא שימשה כציר לשער שנחשף.

ולחברת הדואר. הוא ציין שהמפגש עם הבולאים מרגש אותו מאוד וממלא אותו במוטיבציה. הגירעון השנתי הנוכחי של הדואר הוא של כמיליון שקלים ביום וכ־270 מיליון שקל בשנה. מכאן נגזרת גם תוכנית ההבראה והקיצוצים וגם ההחלפה של רוב ההנהלה של הדואר ששינתה את פניה בשנה האחרונה.

בהמשך הדברים הציגה ברזאני את בול יום הבולאות המציג את כתובת בית דוד (ר' תמצית הרצאתו של משה רימר לעיל) ולאחריה את תוכנית ההנפקות של השירות הבולאי לשנת 2023:

פברואר 2023

סדרת תוויות בנושא גנים לאומיים
100 שנה למכון התקנים
100 שנה לחברת החשמל
נשים פורצות דרך: עדה פישמן מימון, שושנה שבבו
גיליונית מזכרת תפילת הדרך
טורפים בישראל: צבוע מפוספס, נמיה מצויה, תן זהוב, סמור משיש,
חתול בר

מארס 2023

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל – 50 שנה למלחמת יום הכיפורים
הנפקה משותפת ישראל־קפריסין: כיבו־אש אווירי
75 שנה למדינה
100 שנה לנשר
דואר בינלאומי מארץ ישראל: דואר אווירי, דואר יבשתי, הובלה ימית
מאיר הרציון
סדרת תוויות גנים לאומיים: קיסריה, הרודיון

אוגוסט 2023

מועדים התשפ"ג: ונתנה תוקף
100 שנה לתנועת בית"ר
מעיינות בישראל: מעיין חרוז, עין מבוע, עין עקב
הישגים ישראלים: אבטחת סייבר, ניווט חברתי
סדרת תוויות גנים לאומיים: ברעם, מבצר נמרוד

דצמבר 2023

75 שנה לדואר העברי
רקמות אתניות: רקמה בדואית, רקמה תימנית, רקמה אתיופית
אמנות הקיר, השוק בירושלים
מוזיאון אנו: אינטראקטיב אומנות ואומנים, חכמת הדורות, כסאליהו
(אריק וייס)
סדרת תוויות גנים לאומיים: בית גוברין, מצדה

יורם לוביאניקר – שנת 2022 בהתאחדות בולאי ישראל

יורם לוביאניקר, חבר נשיאות התאחדות הבולאים סיכם בדבריו את פעילויות ההתאחדות בשנה החולפת, שהייתה שנה פוריה ומלאת פעילויות:

המלך שאול. כל סיפורי דוד המלך מובאים בתנ"ך בהרחבה, ללא ייפוי וללא השמטות. עם זאת, הטענה של החוקרים החדשים בתחום ארכיאולוגיה היא שדוד היא דמות מומצאת שלא התקיימה במציאות וכל הסיפורים עליה הם מיתוסים. הדרך להתמודד עם הטענות הללו היא למצוא מקורות חוץ־תנ"כיים שיאששו את קיומו. המלך יהוא, הורגם של יהורם ואחזיה, מופיע על האובליסק השחור משנת 841 לפנה"ס לערך, כשהוא כורע בפני שלמנאסר השלישי מלך אשור. גם המלך אחאב, מוזכר במונומנטלית מכורח משנת 850 לפנה"ס לערך, בשם "אחאב הישראלי". גם עמרי מלך ישראל מוזכר במצבת מישע משנת 840 לפנה"ס לערך, שהתגלתה במואב שבעבר הירדן במאה ה־19. כתובת בית דוד מתוארכת לשנת 840 לפנה"ס בקירוב ועיקר חשיבותה היא בכך שמלך ארם מתייחס בה למלך ישראל לא כ"מלך ישראל" אלא כ"מלך בית דוד". על דרך ההשוואה, בכתובת שלמנאסר ישנה התייחסות ליהוא המלך כ"מלך בן עמרי". יש בכך הוכחה משכנעת למדי על קיומו של דוד ועל היותו מלך יהודה, ששלט בירושלים ובסביבותיה. יש ויכוח רלוונטי על שאלת היותו של דוד מלך ישראל אך הכתובת בהחלט מסייעת לביסוס קיומו של דוד כדמות היסטורית.

תמונה מס' 4: קהל המשתתפים בכנס יום הבולאות

שלומית ברזאני – תוכנית ההנפקות לשנת 2023

בראשית דבריה, מנהלת השירות הבולאי נשאלה מדוע הועלו מחירי הבולים באופן משמעותי. היא אמרה שחברת הדואר כחברה ממשלתית לא מסובסדת, שנמצאת בתהליכי הבראה, מוכרת את הבולים במחירי הפסדי כבר שנים ארוכות אך היא כבר אינה יכולה לעמוד בהפסדים שהיא סופגת כבר שנים ועל רקע תוכנית ההבראה, הכוללת גם קיצוצי תקנים ופיטורי עובדים, היא חייבת להעלות את מחירי הבולים כדי לכסות עלויות ותקורות גבוהות שעומדות בפני החברה.

איתן אוהיון, סמנכ"ל דואר וקמעונאות בחברת הדואר, עלה לומר דברים קצרים גם הוא. אוהיון סיפר שהוא נכנס לתפקידו רק לפני ארבעה חודשים והוא עוסק בעיקר בתוכנית ההבראה של הדואר אבל כשראה את מחסן הבולים של השירות הבולאי בבת ים הוא הבין את הקסם של הבולים ועד כמה הם נכס לשירות הבולאי

- אלי ובר כיהן כנשיא חבר השופטים בתערוכה בבודפשט.
- חמישה ישראלים השתתפו כשופטים (אלי ובר, מנחם לדור, אדי לייבו, יגאל נתנאל, יואל סלוצקי).
- שלושה ישראלים זכו במדליית זהב גדולה (יעקב צחור *3, יואל סלוצקי, יורם לוביאניקר).
- שלושה ישראלים זכו במדליית זהב (איתמר קרפובסקי, לורנס פישר, יצחק ברק).
- ד"ר יהושע מגר זכה בהישג נדיר בתערוכה בטורונטו – האוסף שיהושע הציג בתערוכה, בנושא הרעב ברוסיה בראשית שנות ה-20 של המאה ה-20, במסגרת "האגף הפתוח" הוצג לראשונה בתערוכה כלשהי והייתה זו הפעם הראשונה שיהושע הציג באגף הפתוח. התצוגה זכתה בציון הגבוה 94, שלפי דברי הוועדה המארגנת של התערוכה היה הציון הגבוה שניתן בתערוכה ומדובר בהישג כביר לאוסף שזוהי לו בכורה כפולה.

לוביאניקר הציג בהרחבה את אתר ההתאחדות החדש שהושק בינואר 2022 וסקר את חלקיו העיקריים. הוא ציין שכמו בכל אתר חדש, התגלו באתר "באגים" וליקויים רבים והודה לכל מי ששלח הערות והצעות לשיפור. הוא ציין כי בחודשים האחרונים לקח משה רימר על עצמו את תחזוקת האתר וניהול התכנים בו והפך אותו מטוב ליוצא מגדר הרגיל. כחלק מן השינויים שעמל עליהם רימר, ציין לוביאניקר את הפיכתו של האתר החדש לכלי העזר המרכזי לבולאים בישראל: האתר הישן כלל קטלוג של בולי ישראל וחומות אירוע מאז הקמת המדינה ואילו באתר החדש נוספו החלקים הבאים: קטלוג חותמות תעמולה ישראליות, בולי תקופת המנדט הבריטי, בולי תקופת מנהלת העם, חותמות תקופת המנדט הבריטי, חותמות תקופת מנהלת העם, חותמות הדואר הטורקי בתקופה העות'מאנית וחומות הדואר הזר בתקופה העות'מאנית.

עוד כולל האתר ארכיון מלא של כל הפרסומים הבולאיים הרואים אור בישראל, הן במסגרת ההתאחדות והאגודות הנלוות לה והן במסגרות אחרות: האתר החדש כולל פרסומים בולאיים: כל חוברות "שבל", כל חוברות "הירחון הישראלי לבולאות", כל חוברות "הבולאי העברי", כל חוברות Holy Land Postal History, כל חוברות "נושאון" ופרסומים רבים נוספים. לוביאניקר ציין שארכיון "הירחון הישראלי לבולאות" ו"הבולאי העברי" אינו מלא וביקש את עזרת החברים בהשלמת הגיליונות החסרים.

לצד כל אלה, נוספה לאתר גם רשימה מקיפה של התעריפים המלאים של דואר ישראל מקום המדינה ועד ימינו. עבור כל תקופת תעריף הוכן קובץ המסביר את הרקע לעליית המחירים ובו פריטים המדגימים את התעריפים העיקריים (מכתב רגיל בארץ, דואר רשום, גלויה, דבר דפוס, דואר אקספרס וכו').

לוביאניקר פנה אל חברי ההתאחדות בבקשה לעזור ככל הניתן להתאחדות, בין אם בהשתתפות בפעילויות ההתאחדות, בהקלת העומס המנהלתי ובהנדבות לסיוע בארגון ובפעילויות; בהפצת פעילויות הארגון בין אנשים העוסקים בתחום ואינם חברי התאחדות ובניסיון לצרפם כחברים בהתאחדות; בביקור באתר האינטרנט והעברת משוב על בעיות ושגיאות בו או בהשלמת גיליונות עבר חסרים של הפרסומים השונים המופיעים בו ובהעברת חומרים לאוספי האתר; בהצעת רעיונות לפעילויות חדשות; בתגובות על מאמרים שונים המתפרסמים ב"שבל"; ועוד.

תמונה מס' 5: יורם לוביאניקר בהרצאתו בכנס יום הבולאות

לוביאניקר אמר כי בשל הקיצוצים בתקציבי ההתאחדות, צומצם פרסום הגיליונות של שבל בשנה האחרונה מארבעה בשנה לשלושה בלבד. הוא קרא לחברים להגיב על המאמרים שנכתבים במגזין, כדי לתת משוב לכותבים שטורחים, משקיעים את מיטב זמנם ומרצם וכותבים למגזין.

לוביאניקר סיפר כי אחרי כשנתיים שבהם נעצרה פעילותם לחלוטין, חזרו השנה ירידי הבולים לפעילות רגילה והירידים שהתקיימו השנה היו מוצלחים מאוד: במהלך השנה התקיימו 11 ירידים בולאיים שנרשמה בהם נוכחות גבוהה של מבקרים. לצד זאת, אחרי הפסקה ארוכה שכפו סגרי הקורונה, חודשו השנה גם חוגי הנוער. השנה מתקיימים חוגים בגבעתיים, בפתח תקווה, בבית אל ובקיבוצי הדרום.

בשנה האחרונה הושקו פעילויות "בוקר של בולים" והראשונות בהן התקיימו ביוני ובספטמבר. המפגש הראשון שהתקיים ביוני היה הצלחה אדירה ובעקבותיו התקיים מפגש נוסף בספטמבר. בעקבות הצלחתם של מפגשי הפתיחה, הוחלט בהתאחדות כי המפגשים ייכנסו בשנה הקרובה לפורמט סדיר של מפגש בכל שלושה חודשים, להוציא חודש דצמבר שבו נערך הכנס השנתי. המפגש הבא והראשון לשנה זאת יתקיים ביום שישי, 3 במארס 2023 (ראו הזמנה בשער האחורי של חוברת זו).

בשנת 2022 היה ריבוי של תערוכות בכל רחבי העולם אחרי דחייה של שנתיים בעקבות הקורונה. ישראל יוצגה בתערוכות הבאות:

ינואר – דובאי (אא"ע)

פברואר – לונדון (אנגליה)

מרץ – בודפשט (הונגריה)

מאי – לוגאנו (איטליה)

יוני – טורונטו (קנדה)

אוגוסט – ג'קרטה (אינדונזיה)

אוקטובר – ליברץ (צ'כיה)

נובמבר – קייפטאון (דרום אפריקה)

ההשתתפות הישראלית בתערוכות אלה הייתה מעבר לכל ציפיה, הן בהשתתפות המציגים, הן בבעלי התפקידים והן בהישגים:

מאוד לבחון איך ההגמוניה הפוליטית של ימי ראשית המדינה ראתה בעיני רוחה את גבולות המדינה. הבחירות שקיבלו הייתה ביטוי ל"משטר צפייה" (Scopic regime) שמתווה על מה מסתכלים ואיך מסתכלים עליו.

ההבדל בין שטרות לבין בולים הוא בכך ששטרות מסמנים את הגבולות הטריטוריאליים של מדינת ישראל כיוון שבניגוד לבולים שניתן לשלוח אל מחוץ למדינה, רק בתוך מדינת ישראל מכובדים שטרות של שקלים. השטר מסמן את גבולות הטריטוריה אבל גם מעניק להם את האופי שלהם, את התוכן שלהם. למעט ירושלים המאוחדת, השטרות אינם מציגים נופים שהם מעבר לקו הירוק. בעשור הראשון של המדינה, בסדרות השטרות של הפרוטות והלירות הופיעו הסמלים הבאים: חורבות בית הכנסת בברעם, מגילות קומראן, הפסיפס של מעון, נופי הגליל וקיבוץ שדה נחמיה, העיר אילת, ירושלים, קברי הסנהדרין בשכונת סנהדריה בירושלים (המסמלים סמל שיורי שקיבל משמעות חדשה של שלטון וסמכות בתוך ההקשר הציוני).

בשטרות חדשים יותר הוחלט על כך שבשטרות יופיעו פנים של דמות חשובה ומצדו השני של השטר תופיע תמונה של משהו מהישגיו. כך מופיע על שטר של 5000 לירות משנות ה־70 לוי אשכול ומצדו השני של השטר המוביל הארצי.

השטרות ביטאו את ייחודה ואת חשיבותה של ירושלים עוד הרבה לפני חוק ירושלים בשנת 1980. בעקבות מלחמת ה'67 התנהל דיון סוער בעקבות כיבושה של ירושלים שעורר רגשות פוליטיים ותרבותיים. בשטרות משנות ה־70 מופיעים כל שערי העיר העתיקה בירושלים והדבר קדם לחקיקת חוק ירושלים. מוסדות המדינה שידרו באופן ספונטני את חשיבותה של ירושלים ולמעשה הכריעו את דבר קביעתה כבירת ישראל עוד לפני שהממשלה התיישרה עם כך והעבירה את חוק ירושלים.

דמויות פוליטיות גם הן "כיכבו" על שטרות אלא שבראשית ימי המדינה לא גובשה עוד הסכמה על מיהם "אבות האומה", אולי להוציא הרצל. בדיונים של הוועדה לעיצוב השטרות, הוזכר ששטרות עם נופים הם מסורת ותיקה עוד מימי המנדט הבריטי, למרות הביקורת שנשמעה על שטרות הנוף של שנות ה־50, והיא איפשרה לעקוף את הצורך בהנצחה פרסונלית על השטרות. הצעה אחרת הייתה של "דמויות אלגוריות", בדומה לשטרות הצרפתיים, שהציגו דמויות גנריות המייצגות ערכים חשובים. על שטר חמישים הלירות הופיעו חלוצים, על שטר של חצי לירה ישראלית מופיעה מורה־חיילת עם סל תפוזים בידה ועוד. רק מאוחר יותר החלה הנצחה פרסונלית ממשית, והראשונים שהונצחו היו הרצל, בן גוריון וחיים ויצמן. בהמשך הונצח גם ז'בוטינסקי, אבל הייתה הנצחה גם לאיינשטיין, מונטיפיורי, הנרייטה סולד והברון רוטשילד.

ד"ר יהושע מגר – עקרונות ההכנה של תצוגה תחרותית באגף הפתוח

בולאות פתוחה היא מה שנקרא בעבר "האגף הפתוח", אגף שבו, בניגוד לאגפים אחרים בתערוכות, ניתן להכניס חומרים שאינם ←

בסיום דבריו נשאל לוביאניקר מתי תתחדשנה התערוכות הארציות וענה שמתנהלים בהנהלת ההתאחדות דיונים בעניין ויש רצון לחדש את התערוכות, אלא שאם בעבר התערוכות נתמכו בנדבות על־ידי חברת הדואר, היום תמיכה זו של הדואר כבר אינה זמינה ובלעדיה קשה מאוד להרים את תערוכות גדולות כאלה.

פרופ' ענת פירסט – לאומיות בארנק: אידיאולוגיה ולאומיות

הרעיון למחקר על שטרות ולאומיות עלה במהלך שבתון של פרופ' פירסט בניו זילנד, בשיתוף עם פרופ' נעמה שפי ממכללת ספיר, שהייתה בשבתון באותה תקופה באוסטרליה. המחקר עסק בזווית הציונית ולא בזווית היהודית־תנ"כית מכיוון שהלאומיות היא עניין חדש, של מאתיים השנים האחרונות ולא משהו קדום.

השטרות והבולים הם במובנים רבים עולם הולך ונעלם, אך לכולם ברור שהם חייבים להתקיים כיוון שהם סמלים לאומיים. אף על פי שהשימוש בשטרות הולך ומצטמצם, סביב החלפת השטרות לפני מספר שנים התקיימו ויכוחים דרמטיים, הרבה מעבר לחשיבותם כאמצעי תשלום. הן השטרות והן הבולים הם אמצעי תקשורת בעצמות נמוכה, כאלה שעוזרים לבסס באופן עדין וקבוע את המדינה ואת סמליה. זהו מופע של "לאומיות בנאלית", שלא שמים לה עד כמה היא מושרשת בחיי היומיום שלנו, כמו הדגל שמונף בכל מקום והוא שקוף לגמרי בתודעה שלנו.

המחקר מבקש לבחון את הייצוגים המופיעים על גבי בולים ושטרות ומייצגים מסורת סלקטיבית שכוללת שני מרכיבים: מרכיב שיורי (Residual) ומרכיב עולה (Emergent) – מרכיבים קדמוניים שמועלים מן ההיסטוריה היהודית מחדש לתוך מציאות ציונית־חילונית שמעניקה להם משמעות חדשה.

בהרצאתה, עסקה פירסט בשלושה נושאים שדרכם ניתן לבחון את השטרות שנופקו במדינה – (1) הגבולות (2) ירושלים (3) דמויות אלגוריות ו/או הגמוניה פוליטית. הטענה הבסיסית היא כי הבחירה בנופי ארץ ישראל סייעה בשרטוט המפה של מדינת ישראל. מעניין

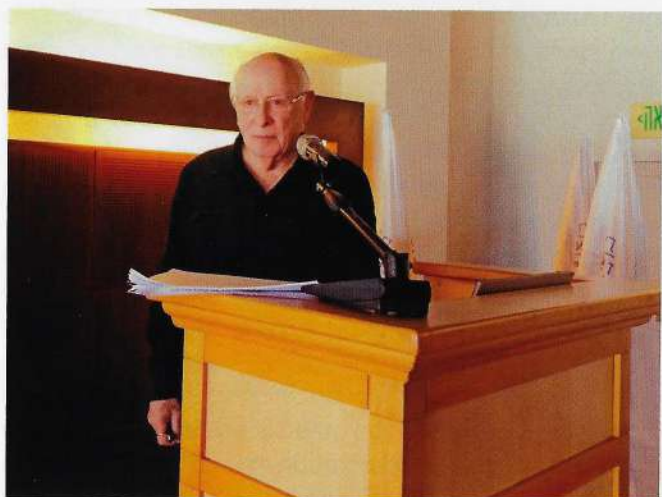

תמונה מס' 6: פרופ' ענת פירסט בהרצאתה בכנס יום הבולאות

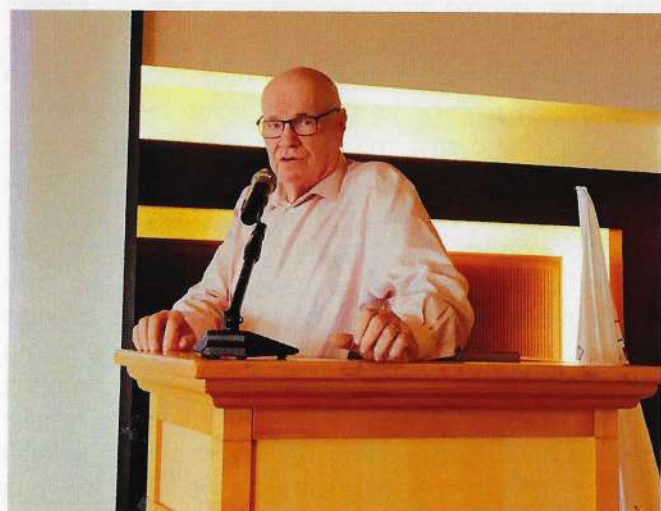
היתרונות של התצוגה באגף הפתוח: ראשית יש חופש פעולה רב ומגוון שמתאפשר בעקבות שילוב החומרים הלא־בולאיים (שטרות, מטבעות, מדליות צילומים, כרטיסי הגרלה, מסמכים, מפות, קטעי עיתונות. פריטים לא־בולאיים יכולים לתמוך בפריטים הבולאיים אך הם יכולים להיות גם תחליפים לחומרים בולאיים שאינם זמינים או שאינם זמינים במקור.

ד"ר אדי לייבו – דואר יוצא מרומניה ממלחמת קרים ועד הקמת UPU

את חלקו השני של הכנס פתח ד"ר אדי לייבו בהרצאה מרתקת על ההיסטוריה של הדואר ברומניה מאז מלחמת קרים (1853-1856) ועד להקמת ה־UPU, איגוד הדואר העולמי (1874). סיכום הרצאתו של לייבו אינו מובא כאן כיתר ההרצאות והוא יפורסם באחד הגיליונות הקרובים של "שבל" כמאמר מלא.

תמונה מס' 7: ד"ר יהושע מגר בהרצאתו בכנס יום הבולאות

תמונה מס' 8: ד"ר אדי לייבו בהרצאתו בכנס יום הבולאות

אביב שיר־און – השלום: חוויותיו של דיפלומט ואספן בולים

שיר־און סיפר כי התחיל לאסוף בולים בגיל צעיר והתמקד בעיקר בבולי בעלי־חיים, אך עזב את האיסוף. כשהיה בוועידת השלום במדריד ב־1991, הוא הבין שבתפקידו כדיפלומט הוא קרוב למקבלי ההחלטות ומאז החל לאסוף בולים בנושא שלום ובהם הוא מתרכז עד היום באוסף שלו.

הפריט הראשון שהוא הציג היה גיליון עם הטבעת "שלום" וחותמת של הדואר הספרדי ובחתימותיהם של יצחק שמיר, בנימין נתניהו, ג'יימס בייקר, מזכיר החוץ האמריקני, סאיב עריקאת ואבו עלא. מרגע שהחליט להתרכז בנושא השלום, הוא היה צריך להגדיר

בולאיים. מאחורי הבולאות הפתוחה עומדת הבולאית בירתה קינג (Birthe King) שבשנת 1992 הציגה חמש מסגרות באגף הבולאות הפתוחה וקיבלה ציון 82 אך עשור וחצי לאחר מכן כבר קיבלה זהב גדול במלבורן 2013 ובלונדון 2015. הבולאות הפתוחה הוכרה רשמית על־ידי פ.י.פ. רק ב־2012 ורק ב־2018 פרסם פ.י.פ. הנחיות שיפוט לבולאות פתוחה.

בולאות פתוחה דומה במקרים רבים לבולאות תימאטית והקריטריונים לשיפוט גם הן דומות:

- כותרת ותוכנית (Title and Plan): 10 נקודות.
- פיתוח (Treatment): 20 נקודות.
- ידע ומחקר בולאי (Philatelic knowledge and research): 20 נקודות.
- ידע ומחקר לא בולאי (Non-philatelic knowledge and research): 15 נקודות.
- מצב החומר (Condition): 10 נקודות.
- נדירות (Rarity): 20 נקודות.
- פרזנטציה (Presentation): 5 נקודות.
- סך הכל (Total): 100 נקודות.

לאחרונה, פרסמה פ.י.פ. הנחיות לבולאות פתוחה במסגרת אחת המסגרת האחת צריכה להציג נושא אחד קטן אבל שלם ולא יכולה להיות חלק מנושא רחב יותר שמתאים לתצוגה של 5 או 8 מסגרות.

בבולאות הפתוחה ניתן לכלול חומרים מכל הקטגוריות האחרות המוצגות בתערוכות, לרבות בולי הכנסה וחומרים לא־בולאיים נוספים. הכלל הוא שלפחות 50% משטח התצוגה חייב להיות של חומר בולאי. שילובם של הפריטים הלא־בולאיים בתצוגה צריך להיעשות באופן שיש בו תרומה משמעותית לחומר הבולאי ובאופן שתומך בו ולכן הם נשפטים על־ידי השופטים לפי אותם קריטריונים המשמשים לשיפוט החומר הבולאי. כמו בכל האגפים האחרים, גם באגף הפתוח כל הפריטים הבולאיים חייבים להיות מקוריים ולא העתקים.

תמונה מס' 9: אביב שיראון בהרצאתו בכנס יום הבולאות

לעצמו מה הוא רוצה להכליל באוסף. מובן שבולים שיצאו על רקע ועידות שלום, כנסים בנושא השלום ותהליכי שלום הם חלק אינטגרלי מהאוסף שלו, אבל גם בולים שכוללים את המילה "שלום" יהיו חלק מהאוסף (ולשם כך, הוא היה צריך ללמוד איך נכתבת המילה בהרבה מאוד שפות). הוא החליט שגם בולים עם ייצוגים של יונים עם עלי זית במקורן, שהפכו לסמל השלום, ובכלל זאת גם בולי היונים של פבלו פיקאסו, שהיה פציפיסט והגדיר את כל היונים שצייר כיוני שלום, ושגם מדינות טוטליטריות מהגוש המזרחי עשו שימוש ביונים מיצירותיו (ללא עלה הזית) כסמל לשלום.

שיראון דיבר על בעיות וקשיים שנוצרו לו באיסוף הבולים, לדוגמה הריבוי הבלתי־נשלט של בולים של זוכי פרס נובל לשלום לאורך השנים אבל גם בולים וחומות של בירת בוליביה La Paz ("שלום" בספרדית) וכן בולים של ארגון גרינפיס, שבו לא מדובר על שלום מדיני־ביטחוני וכמו כן כל שאר מופעי המילה "שלום" בהקשרים שאינם כאלה.

שיראון הציג את סדרת האומניבוס הראשונה שנופקה בנושא שלום, ה־Peace Issue של האימפריה הבריטית, הכוללת בולים מ־61 מושבות ומדינות המשתייכות לחבר העמים הבריטי ועניינם השלום. רוב הבולים בסדרה זו נופקו בעיצוב זהה אך ביניהם גם בולים בעיצוב שונה, בהם בולים שניפקה בריטניה. לאחר מכן הראה בולים שנופקו במסגרת שנת השלום הבינלאומית שהכריזו מוסדות האו"ם בשנת 1986. במסגרת זו ניפקו 112 מדינות (לא כולל ישראל) בולים עם הלוגו של שנת השלום הבינלאומית. שיראון הציג את גיליון הבולים האוסטרלי של שנת השלום שעל פס הביניים שלו הופיעו הפרטים על ביקור הנשיא חיים הרצוג באוסטרליה ב־1986.

כשהיה חלק מהמשלחת הישראלית בראשותו של אליקים רובינשטיין לשיחות השלום עם ירדן בשנת 1994, החתים שיראון את נציגי ישראל, ירדן וארצות הברית על גיליונות היום הראשון של

הדואר הירדני שנושאים היה השיחות שהתקיימו באוהל המשא ומתן שהוקם בעין עברונה שבערבה, כשמחציתו בצד הישראלי ומחציתו השנייה בצד הירדני.

ב־2003 מונה שיראון כשגריר ישראל בשווייץ, ולשווייץ כמדינה ניטרלית וכמי שמארכת ארגונים בינלאומיים רבים, יש עניין רב בשלום ובפעילויות שלום ובמקרים רבים היא הנפיקה בולים בנושא השלום. שיראון הציג כמה מבולי השלום של שווייץ ממחצית המאה ה־20 ותיאר בולים וסדרות בולים שהוציאו ארגונים שונים, כולל "מועצת אירופה" תחת נושא השלום והחירות.

בהמשך, היה שיראון שגריר ישראל בהאג בירת הולנד. שיראון הציג בולים של "ארמון השלום" שהוא הארמון בהאג שמארח את בתי הדין הבינלאומיים של האו"ם. הארמון הוקם על־ידי התעשיין והפילנתרופ הנודע אנדרו קרנגי שהקרה הנושאת את שמו מוסיפה לשמש כבעלת המבנה, אולם בתי הדין הם זרוע רשמית של האו"ם. קרן קרנגי מעניקה מדי שנה פרס שלום שמוענק בארמון השלום ואחד הפריטים שהציג שיראון היה מעטפת יום הופעה של בול "ארמון השלום" לציון הענקת פרס השלום של קרן קרנגי לשרת האוצר ושרת החוץ לשעבר של הולנד, סיגריד קאך, ידידה אישית של שיראון, שגם חתמה על המעטפה.

השלום מופיע על בולים שמנפיקות מדינות רבות מסיבות שונות. למשל, גם השימוש בכורים גרעיניים לצורכי שלום (Atoms for peace), כלל במקרים רבים התייחסות לשלום וקידומו. גם תחום החלל תרם תרומה לשלום: שיראון הציג בולים בודדים וסדרות המציגות את הלוח שהותירו האסטרונאוטים של משימת אפולו על הירח ביולי 1969 ובו נכתב "באנו לשלום, בשם כל המין האנושי" (We came in peace for all mankind). תחומים נוספים שקשורים בחלל ושהוצג על גבי בולים כוללים את האמנה לשימוש בחלל החיצון לצרכי שלום וכן את תחנת החלל הרוסית "מיר", שפירוש שמה הוא "שלום".

גם הדת לא נעדרה מן הדיון על השלום. שיראון ציין שבולי שלום רבים בעולם הם בולי חג המולד הכוללים את הברכה "שלום עלי אדמות" (Peace on earth) החוזרת למסר של ישו לבני האדם, "אני מביא שלום על פני האדמה". שיראון הזכיר גם מבנים שנבנו ברחבי העולם בהתייחסות לשלום כדוגמת בניין הפרלמנט הקנדי באוטווה.

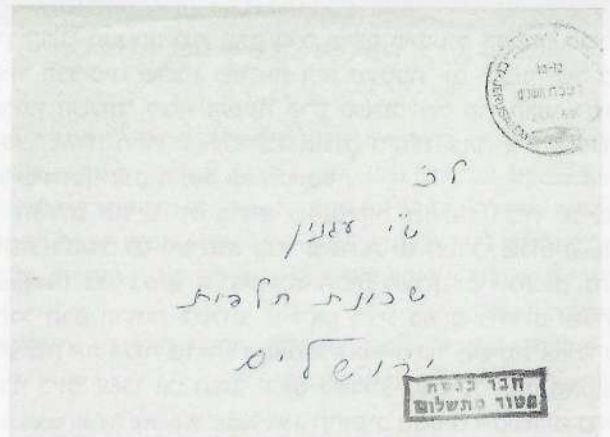
שיראון התייחס לאירוע היסטורי שהזדמן לו להיות חלק ממנו כחלק משליחותו הדיפלומטית: כשהיה דובר השגרירות בבון, הוא נשלח לברלין לקחת חלק באירוע של הקהילה היהודית בברלין לזכר ליל הבדולח, ב־8 בנובמבר 1989 וביום למחרת הוא קבע לעצמו הרבה פגישות במערכות של כלי תקשורת מקומיים. בסופו של היום הוא הגיע למלון וראה בטלוויזיה תמונות של תושבי ברלין מפילים את החומה. למרות העייפות הוא יצא מיד וזכה להיות חלק מן המאורע ההיסטורי, שהיה לו ייחודי במיוחד כבן לאמו הגרמניה, ניצולת השואה. גם אירוע זה מתועד באוסף הבולים שלו, בבולים של מדינות שונות המציגות את נפילת החומה כמעשה של שלום. בהקשר דומה, התייחס שיראון גם למאורע האקטואלי ביותר הנוגע לתחום השלום – המלחמה באוקראינה. מדינות רבות הנפיקו בולים המהדהדים את התקווה להשכין שלום בין הצדדים באוקראינה. ■

הצצה לעושרו של הדואר הרשמי של ישראל (חלק ב')

אלון כהן

1. חבר כנסת פטור מתשלום

ע ל מנת שיוכלו לשמור קשר עם הבוחר, קיבלו חברי הכנסת זכות למשלוח דואר הפטור מתשלום דמי דואר. ההטבה ניתנה לדואר של חברי הכנסת שהתקבל בסניף הדואר של הכנסת. שירות הדואר החינמי לחברי כנסת החל ב־5 בספטמבר 1951 ונמשך עד לסוף שנות השמונים.

תמונה מס' 1: מעטפה שנשלחה לביתו של הסופר ש"י עגנון בירושלים ועליה חותמת "חבר כנסת פטור מתשלום"

מכתב זה נשלח ב־23 בדצמבר 1968 על־ידי חבר הכנסת מרדכי חיים שטרן מגח"ל לסופר חתן פרס נובל ש"י עגנון בשכונת תלפיות שבירושלים. המעטפה הוחתמה בחותמת עזר ידנית "חבר כנסת פטור מתשלום" בצבע שחור (תמונה מס' 1).

תמונה מס' 2: מעטפת אבל ועליה פס אלכסוני שחור שנשלחה לסגן שר הפנים ד"ר בן־מאיר

2. מעטפות אבל

הזמנות לטקסי אבל רשמיים שהיו נשלחות במעטפות מיוחדות שלהן שוליים שחורים או פסים שחורים בצידה השמאלי של המעטפה. בדוגמה שלפנינו (תמונה מס' 2) נעשה שימוש במעטפת אבל ובה פס שחור אלכסוני בודד. המכתב נשלח מהכנסת בדואר אקספרס לסגן שר הפנים, הד"ר בן־מאיר, ב־7 באוקטובר 1965. עלות משלוח דבר דפוס הייתה אז 8 אגורות, ואגרת דואר אקספרס הייתה 70 אגורות. מאחר וזהו דואר רשמי חל פטור מעלות משלוח המכתב ודי היה בתשלום אגרת האקספרס, אך בטעות המכתב בויל במלוא התעריף, 78 אגורות.

3. תוויות רשום "דואר רשמי" ירוקות

החל בתאריך 1.4.1966 הפטור מתשלום עבור דואר רשמי היה מוגבל למשלוח מכתב רגיל בלבד, ועבור פעולות חריגות (כגון רישום או משלוח אקספרס) נדרש תשלום רגיל. בתאריך זה נכנסו לשימוש בלעדי של הדואר הרשמי תוויות רישום בצבע ירוק עם הכיתוב "דואר רשמי". התוויות הללו סופקו על־ידי הדואר לגופים ומשרדים רשמיים תמורת תשלום מראש, והן היו מתרות לשימוש רק עבור דואר רשמי ולצורך שליחת דואר רשום בארץ בלבד. מאחר שהיה צורך לקנות את התוויות הללו, הן היו דומות במידה רבה לכול יותר מאשר לתוויות דואר רשום רגילה.

בתחילה הונפקו 29 תוויות שונות ועליהן שמות הערים, אך לאחר תקופה קצרה הונפקו התוויות רק עם השמות ירושלים, תל אביב וחיפה וכן תווית ללא שם עיר. השימוש הבלעדי בתוויות הרישום הירוקות של הדואר הרשמי היה נהוג עד לכניסתן לשימוש של מכונות הביול בשנת 1969. לאחר מכן הותר גם שימוש בתוויות רשומות כחולות רגילות. תוויות הרישום הירוקות של הדואר הרשמי נותרו בשימוש עד לשנות התשעים המוקדמות. להלן (תמונה מס' 3) דוגמה לתווית רישום ירוקה ובה שם יישוב

תמונה מס' 3: מעטפה שנשלחה מיבנה למכון הביולוגי בנס־ציונה ועליה תווית רישום ירוקה של "דואר רשמי"

• • • תולדות הדואר של ארץ ישראל • • •

תמונה מס' 5: מעטפה שנשלחה ממשרד התקשורת לכתובת בתל אביב ועליה חותמת רישום ידנית "תל אביב-יפו 69"

תמונה מס' 6: מעטפה שנשלחה מבית המשפט העליון לכתובת במודיעין ועליה תווית רישום ייחודית של בית המשפט העליון

5. דואר רשמי בשטחים

בשנת 1967, לאחר סיומה של מלחמת ששת הימים, נוספו למדינת ישראל שטחים נרחבים ברצועת עזה, בחצי האי סיני, ביהודה ושומרון וברמת הגולן. בשטחים אלה חייתה אוכלוסייה מקומית, שעברה עתה לטיפול המדינה ומוסדותיה ולפיכך נוצר צורך במשרדים חדשים ובגופים רשמיים שיעניקו שירות בשטחים. משנות השבעים הוקמו בשטחים גם יישובים יהודיים, וגם לאוכלוסייתם היה צורך להעניק שירותים על-ידי מוסדות המדינה.

תמונה מס' 7: מעטפה שנשלחה מבית הממשל בעזה באמצעות דואר רשום ועליו תווית רישום של בית הממשל

שאינו אחד משלוש הערים הגדולות. זהו מכתב שנשלח מהמרכז למחקר גרעיני בנחל שורק למכון הביולוגי בנס ציונה ב-16 בינואר 1969, עם תווית דואר רשום ירוקה של יבנה. לכאורה המכתב אינו מבול וניתן לחשוב שהוא נשלח בפטור מלא מתשלום. למעשה, תווית הרישום הירוקה מהווה ביול עבור פעולת הרישום.

כאן המקום להתייחס לשאלת המחיר: בין השנים 1966 ל-1969, דהיינו החל ממועד כניסתן לשימוש של תוויות הרישום הירוקות ועד תחילת החיוב המלא באמצעות מכונות ביול, היה תעריף אגרת הרישום 40 אגורות בתוספת 15 אגורות למכתב רגיל בארץ, אולם התעריף לדואר רגיל בארץ כלל בתוכו אגרת ביטחון בשיעור של 7 אגורות שהדואר הרשמי היה פטור ממנו. ולכן המשרדים השונים קנו את תוויות הרישום הירוקות במחיר של 48 אגורות בלבד.

המכתב הבא (תמונה מס' 4) נשלח על ידי משרד התקשורת בתל אביב ב-20 בספטמבר 1978, תוך שימוש בתווית רישום ירוקה של תל אביב-יפו. המכתב מוען לחו"ל (ללוצרן שבשווייץ), ובול כיאות בשיעור של 5.90 ל"י באמצעות חותמת ביול. זוהי דוגמה נדירה מאוד לשימוש לא תקני בתווית הרישום הירוקה, שהייתה, כאמור, תקפה למשלוח בארץ בלבד.

תמונה מס' 4: מעטפה שנשלחה ממשרד התקשורת ללוצרן בשווייץ שהודבקה עליו בטעות תווית רישום ירוקה של "דואר רשמי" על אף שלא הייתה תקפה במשלוח לחו"ל

4. תוויות רישום ייחודיות

החל מאמצע שנות החמישים, קיבלו משרדים וגופים רשמיים שלהם נפח גדול של דואר רשום אישור מהדואר להנפיק לעצמם את מספרי הרישום. אישור זה נותר בתוקף עד היום. הדוגמה הראשונה (תמונה מס' 5) היא מכתב שנשלח בדואר רשום בארץ ב-7 ביולי 1976 מהמנהל המחוזי לשירותי טלפון של משרד התקשורת. המכתב בול כיאות בתעריף של 2.45 ל"י (45 אגורות) - מכתב רגיל בארץ בתוספת 2 ל"י אגרת רישום), והוטבעה עליו חותמת רישום ידנית "תל אביב-יפו 69", ומספר הרישום הוסף לחותמת בכתב יד.

הדוגמה השנייה לתווית רישום ייחודית של הדואר הרשמי היא מהשנים האחרונות (תמונה מס' 6). זהו מכתב רשום עם אישור מסירה שנשלח ב-24 בדצמבר 2019 מבית המשפט העליון לכתובת במודיעין. המכתב בויל בסך של 17.30 ש"ח ונעשה בו שימוש במספר רישום עם ברקוד ייחודי שהונפק עבור בית המשפט העליון.

• • • תולדות הדואר של ארץ ישראל • • •

הגלויה לעיל (תמונה מס' 9), שהונפקה ב-5 באוקטובר 1976, היא דבר בולים. מחיר המשלוח, בגובה 45 אגורות, שולם מראש עם קנייתה בסניף הדואר. על גבי הגלויה הודפס הלוגו של משטרת ישראל והכיתוב "המשמר האזרחי". הגלויה הייתה בשימוש המשמר האזרחי לקביעת מועדי תורנויות למתנדבים.

א.כ.י.
א.י. - קופ"א 48
א.י.א.ק 93
א.כ.י. - 62098

דואר רשמי

מדינת ישראל

תמונה מס' 10: מעטפה שנשלחה ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים באמצעות שירות "ישיר למשרד". למעלה (בהגדלה) חותמת "ישיר למשרד"

סוג מיוחד של דברי בולים הן מעטפות "ישיר למשרד". גם כאן מדובר במעטפות ששולמו מראש, והדואר היה מדפיס עליהן את סוג השירות לפי דרישת הלקוח. השירות של "ישיר למשרד" החל בשנת 2009 ונותר פעיל גם היום, ואף על פי כן השימוש של הדואר הרשמי במעטפות אלו הוא נדיר. המעטפה הנראית לעיל (תמונה מס' 10) נשלחה כמכתב רגיל בארץ ב-4 ביוני 2012 ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים בתל אביב.

7. ביול חסר

עד שנת 1969 נהנה הדואר הרשמי מזכות לשלוח חנם למשלוח בארץ ולכן לא התעוררו מצבים של ביול חסר המחייב גביה של דמי דואר. בכל הנוגע למשלוח לחו"ל, אמנם נדרש תשלום גם עבור דואר רשמי, אולם גביית תשלום בחסר טופלה במדינת היעד. במקרים אחרים דואר לחו"ל עם ביול חסר הועבר לשירות דואר ים במקום לדואר אוויר. המעטפה להלן (תמונה מס' 11) היא דוגמה נדירה של גביית דמי דואר הקשורה בדואר רשמי בארץ בתקופה שעד שנת 1969. זהו מכתב שנשלח ב-6 ביולי 1949 על-ידי אזרח פרטי מתל אביב למשרד מפקח האוצר בחיפה. השולח הדביק על גבי המכתב בול הכנסה בערך של 20 מיל, אלא שבול זה לא היה תקף כמובן למשלוח דואר. המכתב הועבר לחיפה ושם נגבו דמי דואר בשיעור 30 מיל - כפל דמי המשלוח הנדרשים. הקנס נגבה באמצעות בולי דמי דואר מהסדרה הראשונה (בולי דואר עברי עם הדפס רכב "דמי דואר"), שהוחתמו בחיפה ב-7 ביולי. מאז שהוחל בגביית תשלום מהדואר הרשמי בארץ, בשנת 1969,

המכתב שלעיל (תמונה מס' 7) נשלח ב-19 באפריל 1976 מוועדת המרכזים בבית הממשל בעזה לתל אביב באמצעות דואר רשום. מאז 1969 שולם המשלוח עבור דואר רשום באמצעות מכונות ביול שהוצבו במשרדים השונים. אלא שבית הממשל בעזה היה קטן מידי ולא הוצבה בו מכונה כזו ולכן המכתב בויל כרגיל (בולים בשווי 2.45 ל"י - 45 אגורות למכתב רגיל בארץ ועוד 2 לירות אגרת רישום), על אף שמדובר היה בדואר רשמי.

להלן (תמונה מס' 8) דוגמה לשימוש במכונת ביול של הדואר הרשמי בשטחים. זהו מכתב שנשלח ב-3 במארס 1986 מבית הסוהר המרכזי בשכם עם ביול באמצעות מכונת ביול בתעריף נכון של 0.14 ש"ח.

תמונה מס' 8: מעטפת דואר רשמי שנשלחה מבית הסוהר המרכזי בשכם עם ביול בתעריף נכון

הדואר הרשמי בסיני נפסק ב-1982, עם החזרת כל שטחי חצי האי למצרים. הדואר הרשמי בעזה ויריחו הופסק ב-1995 וברוב היישובים הפלסטיניים ביהודה ושומרון ב-1996, כפי שנקבע בהסכמים עם הרשות הפלסטינית.

6. דברי בולים

דברי בולים, אשר יש המכנים אותם "כלילים", הוא המונח הבולאי המתאר גלויות בארץ ולחו"ל, מעטפות לדואר רגיל בארץ, איגרות אוויר וחבקי עיתון שדמי הדואר עבורם שולמו מראש. דברי בולים שימשו את הדואר הרשמי לחו"ל מראשיתו. בשנת 1969, כאשר הוחל תעריף מלא לדואר הרשמי בארץ, החל השימוש בדברי בולים גם לצורך זה, והוא נמשך עד היום.

תמונה מס' 9: דבר בולים - גלויה עם לוגו של משטרת ישראל והמשמר האזרחי שדמי המשלוח שלה שולמו מראש בסניף הדואר

• • • תולדות הדואר של ארץ ישראל • • •

(תמונה מס' 13) לשתי חותמות ביול מאותה מכונה המוצבת בבית הסוהר "חרמון" שבגליל התחתון. שימו לב שחותמת הביול שינתה את צבעה מאדום לכחול אך הכיתוב "דוגמא" נותר בעינו. הקורא עשוי לנחור בבוז למראה חותמות אלו ולהוסיף מילות זלזול ביחס לשירות בתי הסוהר, אך אותה תופעה נראית גם בחותמת הבאה (תמונה מס' 14), ממכונת הביול המוצבת בלשכת נשיא המדינה. גם כאן מופיעה המילה "דוגמא" במקום שם העיר ירושלים.

מס'א המדינה

לשכת נשיא המדינה

לכבוד
אילון כרם
ת.ד. 998
תל אביב 6100000

תמונה מס' 11: מעטפה שנשלחה למשרד מפקח האוצר ועליה בול הכנסה ובולי "דואר עברי" עם הדפס רכב "דמי דואר" שבאמצעותם נגבה הקנס על ביול החסר

אנו רואים מכתבים של הדואר הרשמי עם ביול חסר. הפריט הבא (תמונה מס' 12) הוא גלויה עם ביול חסר שנשלחה לשר האוצר ובה דרישה לתשלום דמי משלוח בסך 1.60 ש"ח שהם כפל דמי הדואר החסרים. הביול החסר שולם ב-3 במאי 1995 על-ידי מכונת הביול המוצבת במשרד האוצר בירושלים.

תמונה מס' 14: חותמת ביול של מכונת הביול בבית הנשיא בירושלים ועליה הכיתוב "דוגמא"

9. סיכום

במאמר זה על שני חלקיו ניסיתי לספק לקורא הצצה קטנה לעושר הרב של הנושאים השייכים לדואר הרשמי של ישראל. על כל אחד מהפרקים שהוצגו פה ניתן להרחיב לא מעט ולמצוא דוגמאות מרהיבות נוספות. הדואר הרשמי ממשיך להתפתח גם היום, והשינויים הטכנולוגיים שהדואר מיישם משנים אותו ומעמיקים את המגוון הרב הקיים בתחום איסוף זה. בחרתי לסיים עם מעטפה (תמונה מס' 15) שנשלחה על-ידי אדם פרטי מנציבות מס ההכנסה בחיפה במסווה של דואר רשמי, כדי ליהנות מתערף החינם שהדואר הרשמי היה זכאי לו. הדואר "תפס" את ניסיון ההונאה ב-27 בפברואר 1955 והחתים את המעטפה בגבה. בנוסף, הוחתמה חותמת העזר "מוחזר נשלח בניגוד לתקנות הדואר" על חזית המעטפה והיא הוחזרה לשולח. זוהי מעטפה נדירה המדגימה כיצד נהג הדואר להתנהל במקרה של התחזות לדואר רשמי. ■

תמונה מס' 12: גלויה עם ביול חסר שנשלחה למשרד האוצר והקנס על ביול החסר שולם באמצעות מכונת הביול המוצבת במשרד האוצר

תמונה מס' 15: שני צדיה של מעטפה פרטית שנשלחה על-ידי עובד בנציבות מס הכנסה במסווה של דואר רשמי, נתפסה על-ידי הדואר והוחזרה לשולח

8. דוגמא / عينة - SPECIMEN

עם הכנסת מכונות הביול הדיגיטליות לשירות בשנת 2008, הן הוכנסו לשימוש גם בדואר הרשמי. בחלק ממכונות הביול הופיע הכיתוב "דוגמא" בשלוש שפות במקום שם העיר. להלן דוגמאות

תמונה מס' 13: שתי דוגמאות לחותמת ביול של מכונת הביול בבית הסוהר "חרמון" ועליהן הכיתוב "דוגמא" במקום שם העיר

המלחמה באוקראינה בראי הבולאות

אריה שוהם

מופיעה. חלק מהבולים מסומנים באות W, המציינת כי הם מיועדים למכתבים לחוץ לארץ ועל כן מחירים יקר יותר. בראש הגליונית מופיעה הכותרת ברוסית "ספינת מלחמה רוסית... איננה!" ולצידה הכותרת באנגלית "Russian Warship... Done!".

תמונה מס' 1: גיליונית הבולים האוקראינית לציון טיבוע הספינה הרוסית "מוסקבה" (מתוך אתר האינטרנט של הדואר האוקראיני)

מבצע התעמולה שהוכרז בעקבות הטבעת הספינה הרוסית, שהבול המדובר הוא חלק מרכזי ממנו, הופיע תחת הכותרת בשפה הרוסית "Русский корабль иди нахуй", (תוך שימוש בקללה בוטה מאוד ברוסית) שפירושו בעברית "ספינה רוסית, לכי להז...". לצד הסיסמה הרוסית, מופיעה גם מקבילתה באנגלית: "Russian ship, f#ck you". מבצע התעמולה האוקראיני תוכנן לפרטי פרטים: פורסם מכרז תחת הכותרת המופיעה בראש גיליון הבולים ושנכתבה במכוון ברוסית ולא באוקראינית. הצעות עיצוב רבות, הרבה יותר מהמשוער בהתחלה, התקבלו בעקבות המכרז, באוקראינה וגם מחוץ לאוקראינה באנגלית. מתוך ההצעות נבחרו 20 מועמדות אחרונות שמהן נבחר הבול המוצג לעיל. הבולים הפכו ללהיט ונוצרו תורים ארוכים ליד הדואר בקייב וביקוש רב בקרב האספנים, שגרם למחיר גבוה במכירות שמחוץ למדינה. באוקראינה ובמדינות אחרות מבצע התעמולה הצליח מאוד. צייון שכמו שטרות, מטבעות, עיטורים רשמיים ועוד, הבולים

היסטוריה של המלחמות בעידן המודרני נעשה שימוש נרחב בבולים ככלי לצרכי תעמולה. במלחמת העולם השנייה התנהלה מלחמת תעמולה בולאית נרחבת בין הצדדים הלוחמים, שהשקיעו בכך דמיון, יצירתיות ומאמצים רבים. מלחמת תעמולה קיצונית מתנהלת כבר שנים נגד ישראל על-ידי מדינות וארגונים ערביים ומוסלמיים וגם בה שימשו הבולים משך השנים ככלי מרכזי. חומרים בולאיים וחוף-בולאיים כאלה יכולים ללמד רבות על היחסים בין הצדדים הלוחמים ועל אופי ההתנגשות ביניהם, להעניק מבט מעניין מאוד מזווית ייחודית ולתרום להבנת התהליכים ההיסטוריים המתרחשים לנגד עינינו.

כמו במקרים היסטוריים שהזכרתי לעיל ומקרים אחרים, גם סביב המלחמה בין רוסיה לאוקראינה ניטשת מלחמת תעמולה וכמו בעבר, גם הפעם הבולים משמשים כלי יצירתי וזירה תעמולתית ייחודית ומרתקת שמאפשרת להבין את מצב העניינים במלחמה ואת האופן שבו שני הצדדים רואים את עצמם ואת האויב. ברשימה זו אבקש להציג בול תעמולה ייחודי שהנפיקה אוקראינה במהלך הקרבות לצד מוצרים לא-בולאיים נוספים שתפקידם להדהד את המסר המועבר על הבול. עוד אציג כאן שורה של בולים שניפקו מדינות שונות לצורך תמיכה באוקראינה ואנסה לעמוד על מקצת הסיבות להנפקת הבולים הללו.

הבול לציון טיבוע ספינת "מוסקבה" הרוסית

המלחמה באוקראינה (שמכונה ברוסיה "מבצע מיוחד") החלה עם פלישת רוסיה לאוקראינה לפני כמעט שנה, בתאריך 24 בפברואר 2022. ב-14 באפריל, פחות מחודשיים מאז תחילת המלחמה, טבעה במימי הים השחור, סמוך לחופיו של אי הנחשים (לא הרחק מהעיר אודסה), ספינת הקרב "מוסקבה", ספינת הדגל של צי חיל הים השחור הרוסי. צבא אוקראינה הודיע שהוא הטביע את הספינה בירי שני טילים נגד ספינות מסוג "נפטון". הצבא הרוסי הודה בטביעתה של הספינה אך סירב לאשר את העובדה שהיא טובעה על-ידי האוקראינים. קרב הגרסאות בין הצדדים היה חשוב במלחמה על התודעה ועל הממד הסמלי, שיש לו חשיבות היסטורית מיוחדת בתפישת הניצחון בתודעה הרוסית.

האוקראינים, בראשות הנשיא וולודימיר זלנסקי, שהיה בעברו שחקן ואיש תקשורת מוכשר, ניצלו את המאורע למסע תעמולה גדול, שאחד מהיבטיו הבולטים היה הנפקת בולי הדואר בנושא, זמן קצר בלבד לאחר טיבוע הספינה. גליונית בולים מיוחדת כוללת שני בולים עם חייל אוקראיני מרים "אצבע משולשת", כשעל אחד הבולים מופיעה הספינה ואילו על הבול הצמוד לו הספינה כבר אינה

לצד זאת ניפק הדואר האוקראיני בחודשים האחרונים גם שורה של מוצרים בולאיים נוספים: בולים שונים המציגים את חיילי הצבא האוקראיני ואת אמצעי הלחימה שלו, לצד כיתובים כגון "ערב טוב, אנחנו מאוקראינה" או הכתובות שהפכו לסימאות המלחמה ושחזרות על עצמן על כל בולי התעמולה האוקראיניים: "תהילה לואוקראינה" (Слава Україні; Sláva Ukraini), "תהילה למולדת" (Слава Збройним Силам України; Slava Zbroynym Sylam Ukrainy).

תמונה מס' 4: גליונות בולי "תהילה לכוחות המזוינים של אוקראינה" מספטמבר 2022

בנוסף, הדואר האוקראיני מוכר באתר האינטרנט שלו גם סדרה של מזכרות שונות הנושאות את ציור החייל המניף אצבע משולשת לספינה הרוסית: חולצות, כובעים, מגנטים, קופסאות גפרורים

תמונה מס' 5: מזכרות שונות שמוכר הדואר האוקראיני עם עיצוב בול החייל (משמאל למעלה בכיוון השעון) קופסת גפרורים, מגנט, חולצה, כובע ←

מהווים מעין כרטיס ביקור של המדינות המנפיקות אותם, ויש להם משקל סמלי רב המעיד על המדינה ועל המשטר בה. שימוש בולאי במילים גסות, כפי שנעשה כאן באופן רשמי על ידי הדואר האוקראיני, אינו מקובל בעולם הבולאות.

תמונה מס' 2: חלק מהצעות העיצוב לבול המציין את טיבוע הספינה הרוסית שלא התקבלו. הכיתוב ברוסית הוא ברוח התעמולה האוקראינית נגד רוסיה. בבול השמאלי התחתון כתובה המקבילה האנגלית של הקללה הבוטה

תמונה מס' 3: נשיא אוקראינה, וולודימיר זלנסקי, מביט בבול שהונפק לרגל טיבוע הספינה הרוסית (צילום: לשכת נשיא אוקראינה)

הנפקת הגליונות המיוחדת לוותה באירועי פרסום נרחבים בהשתתפות הנשיא זלנסקי ועמה הונפקה גם מעטפת יום ראשון חגיגי שבמרכזה מופיע איור מוגדל של החייל המופיע על הבול, על רקע הספינה עם שני פיצוצים גדולים.

לאספנים ועוד. אלה המדינות שניפקו בולי תמיכה באוקראינה, ככל שמצאתי עד עתה: פולין, ליטא, לטביה, אסטוניה, אוסטרליה, לוקסמבורג, קרואטיה, ספרד, קנדה, סיריה, לאון, הרפובליקה המרכז-אפריקנית, סלובקיה, איטליה, האי ג'רזי, מדגסקר, מולדובה, ניז'ר, פורטוגל, ליבריה, דומיניק, טוגו וצרפת. על בולים בטאיוואן מופיעה חותמת רכב עם סיסמת תמיכה באוקראינה, ולצד אלה בוודאי יש מדינות נוספות שהנפיקו בולים נוספים.

מדינות קטנות יחסית שהפכו עצמאיות לאחר שהתפצלו מברית המועצות וגובלות כיום עם רוסיה, פוחדות מאיום הפלישה רוסית ועל כן נכנסו לברית נאט"ו והן תומכות באוקראינה במלחמתה מול רוסיה גם בזירת הבולים. מבין המדינות הללו, נוכל לראות בולים מאסטוניה, מלטביה, ליטא ובראש כל המדינות הללו ניתן למנות את פולין, הפעילה במיוחד בנושא זה. בחלק מהמקרים הוציאו אוקראינה ומדינות אחרות גם בולים וגליונות המציגים את פניו של הנשיא זלנסקי ושל מפקדים בצבא אוקראינה העומדים בראש הכוחות הלוחמים. יש לציין שבמדינות רבות, ובכלל זאת ברבות מן המדינות הנזכרות ברשימה שלעיל, לא נהוג להנפיק בול עם דמותו של אדם בעודו בחיים. ■

לתגובות: avsprij@gmail.com

ופריטים נוספים בעיצובים שונים, המציגים כולם את הציור המופיע על בול טיבוע הספינה (תמונה מס' 5).

לצד החומר הבולאי והמזכרות הנלוות עם המוטיבים המופיעים על הבול ובמסע התעמולה האוקראיני ככלל, הוציאו ארגונים פרטיים ואחרים, שאינם שירות הדואר הרשמי של אוקראינה או של מדינות אחרות, מגוון רחב של תוויות דמויות בולים. רבים נוהגים להפיץ בימים אלה את התוויות הללו ברבים, בין היתר באמצעות הדבקתן על המעטפה בסמוך לבול הרשמי של הדואר. בדרך זו זוכה התעמולה האוקראינית נגד הרוסים לרוח גבית ומקבלת ממד קיצוני במיוחד, המשקף זירה רוויה ביצרים. לצד החומרים הבולאיים, יש האוספים גם חומר חוץ-בולאי זה, אך לתחום זה אין סוף וקצרה היריעה מלנתחו במאמר זה.

בולים שנופקו במדינות שתומכות באוקראינה

מאז תחילת המלחמה הונפקו בולי תמיכה באוקראינה על-ידי מדינות שונות, ובחלקן הונפק יותר מבול אחד. בסך הכל מצאתי עד כה למעלה מ-20 מדינות כאלה, שהנפיקו יותר מ-50 בולי תמיכה ובנוסף לכך חותמות שונות שעל כולם איורים וסיסמאות המביעים תמיכה באוקראינה. בחלק מהמדינות מיועד חלק מהכנסות מכירת הבולים לטובת סיוע הומניטרי שיועבר לשלטונות אוקראינה. לבולים אלה ערך תעמולתי רב ומספרם הכולל עשוי להגיע לפי הערכה מסוימת למעלה מארבעה מיליון בולים. בחלק מהמדינות הונפקו לצד הבולים גם מוצרים נלווים, כמו מעטפות, גליונות (בלוקים)

בקשה להתקבל כחבר בהתאחדות בולאי ישראל

אני החתום מטה מבקש בזה לקבלני כחברה/ה בעמותת התאחדות בולאי ישראל ומתחייב בזה לציית לתקנות ולהחלטות העמותה. הועד הפועל וההנהלה. אני מצהיר/ה כי אני אזרח/ית ישראלית/וא תושב/ת ישראל ובוגר/ת. אני מתחייב לשלם את דמי החבר המגיעים ממני במועדם כל זמן חברותי בעמותה. אלא אם כן אחילט לפרוש מן העמותה מכל סיבה שהיא, ואז אודיע על כך בכתב להנהלת העמותה.

שם: _____ ת' לידה: _____ ת.ז.: _____
 מען - רח' מס' בית, ישוב, מיקוד: _____
 כתובת למשלוח דואר: _____
 טלפון בית: _____ נייד: _____ דוא"ל: _____
 תאריך: _____ חתימה: _____

החלטת ההנהלה:

הוחלט לקבל/לדחות את הבקשה להצטרפות בישיבת הנהלה מיום _____ בשם העמותה _____

דמי חבר לשנה: 100 ₪
 דמי חבר לשנתיים: 180 ₪ ושי בולאי בשווי של 50 ₪
 דמי חבר לשלוש שנים: 270 ₪ ושי בולאי בשווי של 75 ₪

התאחדות בולאי ישראל ת.ד. 3301 תל אביב, 6103201
 טלפון: 03-6295547, פקס: 03-5259716, דוא"ל: misrad-ipf@013net.net

תמונה מס' 6: בולים שהונפקו במדינות שונות כתמיכה באוקראינה. שורה עליונה משמאל לימין: אסטוניה, ליטא, סלובקיה, פורטוגל. שורה אמצעית משמאל לימין: פולין, לטביה, קרואטיה. שורה תחתונה משמאל לימין: ניז'ר, ליבריה (שני הבולים האלה כוללים את דמותו של הנשיא זלנסקי)

תשניות וטעויות זרחן בבולי ישראל ואהבתי לתחום זה רבה. עד היום היה ידוע שבבולים מתערוכת תלאבול 2004 לא הודפס זרחן, בשונה מגיליונות תלאבול הרגילים שכללו 15 בולים בלבד, הודפסו בעיצוב יחיד כחצי שנה מאוחר יותר ושעליהם היה פס זרחן.

תמונה מס' 4: גליון תלאבול ובו 15 בולים מההנפקה הרגילה, כחצי שנה לאחר תום התערוכה

יום אחד גיליתי לגמרי במקרה שאריות קטנות של זרחן על השובר של אחד מבולי "צייר לך בול" החדשים שקניתי לאוסף שלי. בבדיקה תחת מנורת זרחן רגילה לא ראיתי זרחן על הבולים עצמם. החלטתי לבדוק את הגיליונות באמצעות מכשור מיוחד ולהפתעתי גיליתי שבחלק מהגיליונות הזרחן הוא מרובע ונמצא בתוך המסגרת הלבנה של העיצוב האישי ואילו בחלק אחר מהגיליונות רק הציור במסגרת הלבנה מואר בזרחן. תגלית מדהימה לאספני זרחן כמוני ובכלל.

עד היום לא ידועה הסיבה מדוע הודפסו חלק מגיליונות תלאבול עם קוביות זרחן וחלק ללא קוביות הזרחן והדבר נותר בגדר תעלומה שאני מקווה שתתבהר במשך הזמן. מה שבטוח הוא שעבורנו, אספני הבולים, היופי באיסוף הבולים הוא שתמיד ניתן ללמוד ולגלות מידע חדש שלא היה ידוע קודם לכן על בולים, גם שנים רבות לאחר הדפסתם. ■

לתגובות: avishaypremier@walla.co.il

תמונה מס' 5: הבול עם שאריות הזרחן על השובר שמצאתי במקרה

תמונה מס' 6: דוגמת בול עם קובית הזרחן

תמונה מס' 3: "קבלה" שניתנה למבקרים בתערוכת תלאבול 2004 שעיבובול בדוכן השירות הבולאי

יש המעריכים כי עבור התערוכה הוכנו 2000 גליונות ריקים, אולם לא ידוע אם כל הכמות הזו אכן הודפסה במהלך ימי התערוכה. מספר הגיליון הגבוה ביותר שמצאתי הוא 1904. קיימים גליונות עם תאריך הדפסה מוקדם ומספר גיליון גבוה וגליונות עם תאריך הדפסה מאוחר ומספר גיליון נמוך. הסיבה לכך היא שהגליונות סודרו בחבילות של 100 יחידות והתערבבו בתהליך ההדפסה.

חלק מהגליונות נחתכו לבולים בודדים ובחלקם נעשה שימוש לצורך הכנת מעטפות יום ראשון. בנוסף, סביר להניח שחלק מהגליונות אבדו בימים הראשונים של התערוכה עקב העובדה שלא יוחס להם ערך גבוה או עקב שימוש של ילדים שביקרו בתערוכה, שהוריהם קנו להם את הגיליון בתור גימיק ובסיום הביקור או לאחר התערוכה הוא נזרק.

המיוחד בבולי "צייר לך בול" של תערוכת תלאבול 2004 הוא שהם בולים רשמיים לכל דבר. התקיימו בהם שלושת התנאים לבול רשמי: הם הופקו על ידי המדינה ושמה מודפס עליהם, יש להם ערך כספי (1.30 ש"ח) למשלוח בדואר ואם יודבקו על דבר דואר הוא ישלח ויימסר לנמען. למעשה מדובר בבולים הרשמיים היחידים בישראל עד היום שאותם יכול היה כל אחד לעצב בעצמו.

חשוב להבדיל את גליונות "צייר לך בול" מגליונות "הבול שלי", שהנפקתם החלה בשנת 2001 ונמשכת ברצף עד היום ושניתן להדפיס עליהם עיצוב אישי. בגליונות "הבול שלי" הודפס העיצוב על תווית ריקה הצמודה לבול בעל ערך. ברור אפוא כי תוויות אלה בגליונות "הבול שלי" אינן בולים כלל.

לאחר תקופה קצרה הבינו האספנים את משמעותם של בולים אלה ובמשך השנים הגליונות הפכו לאחד הפריטים הבולאיים המבוקשים והמפורסמים ביותר של בולי ישראל. גליון שנמכר בתערוכה במחיר של 34 ש"ח נמכר היום במחיר של אלפי שקלים. נדירים במיוחד גליונות שלמים חתומים על מעטפת יום ההופעה, שידועים מהם רק בודדים וערכם עולה בהרבה על מחיר גיליון לא חתום. ידועות בין האספנים מעטפות יום ראשון של בולים בודדים שהוכנו בתערוכה עם ציורי שחמט וכן מעטפות שעליהן עיצובים נוספים, אולם מעטפות יום ראשון לבולי תלאבול מהתערוכה אינן נפוצות.

לבולי תלאבול יש גם צד אישי עבורי: בין השאר, אני אספן של

רשמי מציג ישראלי בתערוכת הבולים של המונדיאל בדוחא

פאולו דואק

במקום עדיין מעט אנשים. רק מאוחר יותר הבנו שאנשים יוצאים לרחוב רק אחרי 16:00 בגלל החום הכבד.

תמונה מס' 2: חלק מאוסף פלה של פאולו דואק מוצג בדוחא

החל מאמצע שנת 2022 החלו למלא אותי דאגות סביב השאלה אם אצליח לנסוע למונדיאל בקטר. מחירי כרטיסי הטיסה והמלונות היו יקרים מאוד ולצידם ריחפה כל הזמן חוסר ודאות סביב השאלה איך תהיה עבור אוהדים ישראלים חווית הנסיעה למדינה שעד אותו זמן נחשבה למדינה עוינת לישראל. באותו זמן פנה אלי יורם לוביאניקר וסיפר שחברו קולין פרייזר מחפש אוספים הקשורים לכדורגל כדי שאלה יוצגו בתערוכה מיוחדת שתתקיים בקטר בתקופת משחקי גביע העולם. הוא שאל אם אהיה מעוניין לשלוח את האוסף שלי בנושא פֶּלָה לארצות הברית וממנה לקטר, מארחת המונדיאל. כמובן שהסכמתי מיד לשלוח את האוסף ובניתיים קניתי כרטיסי טיסה, שריינתי מקומות במלון וקניתי את הכרטיסים האחרונים שנותרו למכירה למשחקי הטורניר. התכוננתי לנסיעה עם אשתי ועם שני ילדינו. אמרתי להם מראש שבאחד משמונת הימים שלנו בקטר נצטרך ללכת לראות את האוסף שלי בתצוגה. וכך אכן קרה ביום חמישי, היום השני לשהייתנו בדוחא. האוסף הוצג בבניין מוזיאון הדואר הערבי במתחם המוזיאונים "כתארא" מצפון לדוחא. באולם התצוגה הוצגו ארבע תצוגות של בולי כדורגל ולצידן עוד מספר פריטים הקשורים לכדורגל ולמונדיאל. הארגון היה יוצא מגדר הרגיל: המארגנים הדפיסו קטלוג מהודר הכולל את התמונות העיקריות של כל אוסף, לצד תמונה וטקסט קצר על המציג. מסגרות התצוגה היו מפוארות באופן מיוחד ומילאו את כל קירות המוזיאון. כשנכנסתי למוזיאון, בשעה 11 בבוקר, היו

← תמונה מס' 3: מבט על אולם התצוגה במוזיאון הדואר הערבי בדוחא

תמונה מס' 1: הכניסה למוזיאון הדואר במתחם המוזיאון "כתארא", דוחא

תמונה מס' 5: פאולו דואק ובני משפחתו באולם התצוגה בדוחא

תמונה מס' 6: פאולו דואק עם חבר בצוות מוזיאון הדואר הערבי בדוחא

במהלך אירועי המונדיאל בקטר נערכו מספר מחוות למלך פלה, שכבר היה מאושפז באותה עת בבית החולים. אני מרגיש שהצגת האוסף שלי בתערוכה המלווה את המונדיאל הייתה דרכי הצנועה לכבד את שחקן הכדורגל הגדול בכל הזמנים. ■

תמונה מס' 4: תצוגת הבולים שהנפיק הדואר הקטרי עם תמונות האיצטדיונים שאירחו את המונדיאל

המארגנת קיבלה אותנו בחמימות, אף שלא ידעה כלל שאני נמנה על המציגים. תצוגת פלה שלי הוצגה ממש בכניסה לאולם. כשאמרתי לה שאני בעליו של האוסף, היא לא האמינה לי. הורדתי את הכובע והראיתי שאני הבחור בתמונה בקטלוג. היא התרגשה מאוד, ומרוב שלא ידעה איך להביע את הוקרת התודה שלה היא החלה להתרוצץ ולחפש מה לעשות, הביאה לנו בקבוקי מים ונתנה לנו קטלוגים של התערוכה. נשארתי באולם כשעתיים, הסברתי למבקרים על בולאות, על פלה ועל האוסף שלי. זו הייתה חוויה נפלאה.

שאר האוספים שהוצגו באולם לא היו ברמה שמאפשרת את הצגתם בתערוכה: בשניים מהם הוצגו בולי כדורגל ללא הסברים לצידם, ואוסף נוסף מתאים לדעתי לקטגוריית "האגף הפתוח" מכיוון שהכיל פריטים לא-בולאיים.

לאחר הביקור הראשון חזרתי לתערוכה פעם נוספת עם קרוב משפחה שהגיע מברזיל למונדיאל. ביליתי איתו באולם עוד מספר שעות, הצגתי בפניו את האוסף ונתתי לו הסברים.

פרידה מהמלך

פאולו דואק

בעיר סאו פאולו. שחקני נבחרת ברזיל ונבחרות אחרות כגון ניימאר, רישרליסון וקיליאן אמבפה שלחו במהלך הטורניר איחולי בריאות לגאון הכדורגל המאושפז. האוהדים באצטדיונים השונים הניפו כרזות שעליהן איחולי בריאות. שלושת הפריטים בתמונות מנציחים את מחוות האגרוף שביצע פלה בכל פעם שכבש שער. ■

הכדורגל איבד את המלך שלו. ב־29 בדצמבר 2022 הלך לעולמו פלה, השחקן הגדול בהיסטוריה של המשחק. בן 82 היה במותו.

פלה נולד בשם אדסון ארנצ'יס דה נסימנטו ב־23 באוקטובר 1938 בטרייס קוראסוים (Três Corações), באזורי פנים הארץ של מדינת מינאס ז'ראיס, בדרום-מזרח ברזיל. לאורך הקריירה שלו שיחק בשני מועדונים, סנטוס (סאו פאולו, ברזיל) וניו יורק קוסמוס (ארצות הברית), וכן בנבחרת ברזיל.

ב־29 ביוני 1958, הפך פלה לשחקן הצעיר ביותר ששיחק בגמר גביע העולם, כשהיה בן 17 ו־249 ימים בלבד. בגמר של אותו טורניר הוא כבש שני שערים כשברזיל ניצחה את שוודיה 5-2 באצטדיון רוסונדה בסטוקהולם, בירת שוודיה. השער הראשון שכבש במשחק, שבו עבר מגן בבעיטה קצרה לפני שבעט לפינת השער, נבחר לאחד השערים היפים בתולדות המונדיאלים. לאורך הקריירה שלו, כבש פלה 1283 שערים בכל המסגרות. הוא זכה ב־3 גביעי עולם עם נבחרת ברזיל ובאינספור תארים עם קבוצתו, סנטוס.

שנים לאחר פרישתו מן המשחק, שימש פלה גם כשר הספורט של ברזיל בין השנים 1995-1999. הוא הקפיד לקחת חלק בפעילויות למען ילדים עניים ברחבי העולם. בהמשך, הפך לשגריר רצון טוב של יוניצ"ף.

במהלך מונדיאל 2022 השנוי במחלוקת בקטר, קיימו מארגני הטורניר מספר מחוות לפלה, בזמן שהיה מאושפז בבית החולים

תמונה מס' 2: בול שהונפק עלידי שירות הדואר הברזילאי בשנת 1969 להנצחת השער האלף של פלה

תמונה מס' 3: חותמת ביול לציון מונדיאל 1982 ועליה מחוות האגרוף של פלה

תמונה מס' 1: בול בהתאמה אישית לציון יום ההולדת ה־80 של פלה שהונפק עלידי שירות הדואר הברזילאי

נציגות ישראלית בתערוכת הבולים הבינלאומית באינדונזיה, 2022

לס גלסמן

תמונה מס' 2: המחבר (מימין) לצד יגאל נתנאל, מנכ"ל התאחדות בולאי ישראל

תמונה מס' 3: המחבר (משמאל) לצד ד"ר פדלי זון, נשיא התאחדות הבולאים האינדונזית

הוצגתי רשמית כקומיסר הישראלי. יגאל מחזיק בדרכון של האיחוד האירופי ולא היו לו בעיות להיכנס וגם תמונתו הופיעה תחת שמה של ישראל, הן בקטלוג התערוכה והן באתר האינטרנט שלה. אחד המאפיינים הייחודיים של תערוכת הבולים הבינלאומית בג'קרטה היה האופי המכיל שלה: המארגנים נתנו למציגים ולשופטים שהגיעו מלמעלה מ-60 מדינות תחושה שהם חלק ממשפחה אחת של עמים. המטרה המרכזית מאחורי היוזמה לקיום התערוכה הייחודית הייתה טיפוח ידידות ושיתוף פעולה בין בולאים ברחבי העולם וקידום בולאות ברמה הבינלאומית הגבוהה ביותר. כקומיסר הישראלי, הבאתי איתי תצוגות של שבעה בולאים מישראל והייתה זו הפעם הראשונה שתצוגות תמאטיות ישראליות

1 ין התאריכים 9-4 באוגוסט האחרון הייתה לי ולידי יגאל נתנאל הזכות להיות נציגי המשלחת הישראלית לתערוכת הבולים הבינלאומית לשנת 2022 שנערכה באולם התערוכות הבינלאומיות JIEXPO (ר' תמונה מס' 1) בג'קרטה בירת אינדונזיה. יגאל נבחר לכהן בחבר השופטים של התערוכה (ר' תמונה מס' 2) ואני שימשתי כקומיסר הישראלי לתערוכה. התערוכה אורגנה על-ידי התאחדות הבולאים האינדונזית, שחוגגת השנה מאה שנים, במקביל לחגיגות 75 שנה לעצמאותה של אינדונזיה. התערוכה זכתה לתמיכת משרד התקשורת והמידע ומשרד התיירות והכלכלה היצרית של אינדונזיה, הדואר האינדונזי (Pos Indonesia) וממשלת מחוז ג'קרטה שהעומד בראשה, המושל ד"ר אניס רסיד בסוודאן (Baswedan) פתח את האירועים. בטקס הפתיחה היה לי הכבוד להכיר את ד"ר פדלי זון, נשיא התאחדות הבולאים האינדונזית וחבר בפרלמנט האינדונזי. הוא הבחין בכך שאני חובש כיפה וכשקיבל את פני, שאל אם אני מכיר חברי כנסת שונים שעמם נפגש בעבר (ר' תמונה מס' 3).

תמונה מס' 1: אולם התערוכות הבינלאומיות JIEXPO בג'קרטה

אינדונזיה היא המדינה המוסלמית הגדולה ביותר בעולם, עם אוכלוסיה בת למעלה מ-275 מיליון נפש, ואף שאינה מקיימת יחסים דיפלומטיים רשמיים עם ישראל, רעייתי ואני זכינו בהזמנה רשמית להשתתף בתערוכה. אמנם היינו צריכים להיכנס למדינה עם הדרכונים הדרום-אפריקניים שלנו, אבל הזמנתי מפורשות לשמש כנציג הישראלי הרשמי בתערוכה. בעלון התערוכה, בקטלוג ובאתר האינטרנט שלה, הופיעה תמונתי תחת שמה של ישראל ובכל מקום

תמונה מס' 5: יגאל נתנאל (שלישי משמאל) בשולחן חבר השופטים בטקס חלוקת הפרסים בפרלמנט האינדונזי

אני גאה מאוד בתוצאות שהשיגו המציגים הישראלים בתערוכה:

- מנחם לדור קיבל את הציון 88 וזכה במדליה מזהבת גדולה על התצוגה "המקצוע השני העתיק ביותר – שירותים חשאיים".
- גנדי ברמן קיבל את הציון 85 וזכה במדליה מזהבת גדולה על ספרו "תוויות וטפסים של דואר ישראל".
- לס גלסמן קיבל את הציון 84 על התצוגה "דואר-אוויר של חברת מוזמביק" ואת הציון 83 על התצוגה "תולדות הדואר של ירושלים בתקופה הפרה-פילטלית".
- ברברה לוין קיבלה את הציון 80 וזכתה במדליה מזהבת על התצוגה "פיתוח דואר-אוויר בהאיטי עד 1948".
- ברוך וינר קיבל את הציון 79 על התצוגה "דואר שבוי מלחמה ערבים מהשנים 1948-1949".
- לס גלסמן קיבל את הציון 71 וזכה במדליית כסף על התצוגה "פסוקים מהתנ"ך: מסע בולאי".
- פאולו דואק קיבל את הציון 65 וזכה במדליית ארד על התצוגה "סיוור בירושלים".

בנוסף, התצוגה המרתקת "חוברות של ישראל" של מרטין האריטון מוונצואלה קיבלה את הציון 72 וזכתה במדליית כסף. התאחדות בולאי ישראל העניקה פרס מיוחד, דגם כסוף של ירושלים, למרתה ויאראל דה פדרו מבוליביה על התצוגה "דואר-אוויר מסורתי בבוליביה".

ביום האחרון של התערוכה השתתפו יגאל, שהוא חבר הנהלת פ.י.פ., ואנכי בקונגרס ה-76 של הארגון, שבו נבחרו חברי ההנהלה החדשים (ר' תמונה מס' 6, לפי הסדר מימין לשמאל): יגאל נתנאל מישראל נבחר ללא התנגדות לתפקיד סגן-נשיא מאירופה; ריצ'ארד טאן (Tan) מסינגפור נבחר לתפקיד סגן נשיא מאסיה; ריינאלדו מאסדו (Macedo) מברזיל נבחר לתפקיד סגן נשיא אמריקה; נשיא: פראקוב צ'יראקיטי (Chirakiti) מתאילנד נבחר לתפקיד נשיא פ.י.פ.; אלדו סממה (Samamé) מפרו נבחר לתפקיד מנהל יבשת אמריקה; פיטר סוהדוק (Suhadole) מסלובניה נבחר לתפקיד מנהל יבשת אירופה; ועבדאללה אלח'ורי מאיחוד האמירויות הערביות נבחר לתפקיד מנהל יבשת אסיה. היה לי כבוד רב להיות נציג בוועידת פ.י.פ., שבמהלכה ישבתי ליד נציג עיראק, ושהועלו בה הצעות החלטה חשובות. הרגשתי כאילו כולנו חלק ממשפחה גדולה של אומות, המושתתת על עניין משותף באהבה לתחום הבולאות.

מוצגות באינדונזיה. לא ידעתי למה עלי לצפות ואיך התצוגות תתקבלנה במקום, אך עד מהרה כל חששותי התפוגגו כשתלמידים ומורים שביקרו בתערוכה ניגשו לרעייתי ואלי ושאלו אם יוכלו לצלם תמונות וסרטי וידאו של התצוגות ואפילו לראיין אותנו. התלמידים התלהבו מאוד מהתצוגה של פאולו דואק "סיוור בירושלים" ושאלו אותנו אם נוכל להציג אותה ולהסביר להם אותה (ר' תמונה מס' 4). התצוגה כוללת שמונים עמודים של גלויות מרב המגוללות את סיפור ההיסטוריה של ירושלים, את מעמדה עבור שלוש הדתות המונותאיסטיות הגדולות – היהדות, הנצרות והאסלאם – תוך הצגה של העיר העתיקה ושל ירושלים המודרנית. הילדים הוקסמו מהבולים והגלויות של מסגד עומר, עבור אנשים רבים ירושלים נחשבת למרכז היקום ולפי מקורות רבים, פירוש המילה "ירושלים" הוא "עיר של שלום".

תמונה מס' 4: תלמידות אינדונזיות מבקרות בתצוגות הישראליות

למרבה הצער, המראה היחיד של ירושלים כפי שמוצג בפני רבים מן האינדונזים הוא מראה של אלימות, כפי שמוצג בתקשורת, אך במהלך הביקור בתערוכה הם נחשפו לגלויות ולבולים המציגים מוסלמים, יהודים ונוצרים זה לצד זה, למראות היפים של שכונות העיר השונות, לאנדרטאות ולמבנים היסטוריים, לאמנות ולתרבות מהמוזיאונים השונים בעיר ולנופים עוצרי הנשימה של העיר. עם זאת, גולת הכותרת עבור אשתי ועבורי במפגשים הללו הייתה בהצגתם של בולים ושל גלויות המראות את נופי ירושלים עטויות השלג. המבקרים היו מאושרים כיוון שמימיהם לא ראו שלג כמו עיניהם. היינו המומים מהשאלות שהילדים שאלו על ירושלים ומהרצון האמיתי שלהם לבקר ביום מן הימים בעיר הקודש. אני מודה מאוד לפאולו על התצוגה שלו, שיצרה עניין רב אצל המבקרים. בסיום התערוכה, התקיים טקס חלוקת פרסים מפואר במשכן הפרלמנט האינדונזי.

NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה

- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE, OTTOMAN PERIOD, JUDAICA
- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue
Ask about special low vendor commission rates.

P.O.Box 8101 — TRENTON NJ 08650 USA
E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET
Phone: 609-456-9508

תמונה מס' 6: חברי הנהלת פ.י.פ. הנבחרים

אני מבקש להביע את הערכתי הרבה לוועדה המארגנת של תערוכת הבולים הבינלאומית באינדונזיה 2022. Terima Kasih Banyak, "תודה רבה" באינדונזית, על תערוכה נהדרת ומוצלחת, שהזיכרונות היפים ממנה יוסיפו ללוות אותי. ■

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ

TEL-AVIV STAMPS (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב
(Mail Auction)

מוקדמים * מנדט * מנהלת העם * דאר עברי
ישראל * חו"ל * יודאיקה * גלויות * ספרים

קטלוג מאוייר חינם

Web: telavivstamps.com • E-Mail: tastps@gmail.com

ת.ד. 16218 תל אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

ישראל בתערוכת הבולים הבינלאומית, קייפטאון 2022

לס גלסמן

אוניברסלית. כל מדינה נותנת ביטוי לייחודיותה באמצעות מגוון בולים המתארים את נופיה ואת סמליה, שלאחר מכן מוצגים בתערוכות ברחבי העולם. בולים הם יצירות אמנות ייחודיות המקיפות עולם ומלואו של גילויים וידע והבולאות משחקת גם תפקיד מרכזי בהבנת ההיסטוריה. בנוסף, איסוף בולים הוא תחביב המעשיר ומרחיב את הנפש ומתוך נקודת מוצא זו ומתוך מטרה זו הזמינו מארגני התערוכה תלמידי בתי ספר מקהילות שונות לצפות בתערוכה ולקחת חלק בפעילויותיה (ר' תמונה מס' 2).

תמונה מס' 2: תלמידי בתי הספר בתערוכת הבולים של קייפטאון

בתערוכה לקחו חלק קומיסרים ושופטים מלמעלה מ-50 מדינות (ר' תמונות מס' 3 ו-4) וחבריי למשלחת הישראלית לתערוכה היו שני השופטים הישראליים יגאל נתנאל (ששימש כנציג הפ.י.פ.) ויואל סלוצקי (ר' תמונה מס' 5). הבאתי אתי שמונה תצוגות עטורות פרסים של בולאים ישראלים, שזכו לדברי שבה ולעניין רב מצד המבקרים הרבים בתערוכה.

תמונה מס' 3: הקומיסרים של המדינות השונות בתערוכת קייפטאון 2022 ←

היה לי כבוד רב וזכות גדולה לייצג את ישראל באליפות העולם לבולאות שהתקיימה בנובמבר האחרון במרכז הכנסים הבינלאומי של קייפטאון (ר' תמונה מס' 1). התערוכה אורגנה עליידי התאחדות הבולאים של דרום אפריקה ופ.י.פ. בשיתוף עם הלשכה לתקשורת וטכנולוגיות דיגיטליות בממשלת דרום אפריקה ובתמיכת חברת הדואר הדרום אפריקנית. התערוכה התקיימה בחסותו של נשיא דרום אפריקה לשעבר קגאלמה מוטלנטה.

תמונה מס' 1: מרכז הכנסים הבינלאומי של קייפטאון

נושא התערוכה היה "הדרך לדמוקרטיה". אזרחי דרום אפריקה יכולים להיות גאים מאוד בהישגיהם שהשיגו מאז 1994, השנה שבה השתנה המשטר במדינה בדרכי שלום ונסללה הדרך לביסוסו של משטר דמוקרטי חדש ששינה את מהלך ההיסטוריה של המדינה. היסטוריה זו באה לידי ביטוי בבולאות הדרום אפריקנית הכוללת בולים ומעטפות המציגות לא רק את יופיים הטבעי של נופי הארץ ושל החי והצומח בה, אלא גם את היסטוריית האפרטהייד של המדינה ואת המעבר שביצעה להנהגה שנבחרה באופן דמוקרטי וליצירתה של מדינת הקשת בענן המודרנית.

מסמכים חשובים בהיסטוריה של דרום אפריקה, לרבות המכתב ששלח נלסון מנדלה מהכלא ובו דחה הצעה לשחרורו ממאסר שהייתה מאלצת אותו להתפשר על עקרונותיו, הוצגו על בימת הכבוד של התערוכה. הגיליונות האיקוניים של בולי המשולשים של כף התקווה הטובה הוצגו גם הם לצד אוספים יקרי ערך מכל רחבי העולם. בתערוכה הבינלאומית והלאומית הוצגו 1600 מסגרות ו-68 כותרים של ספרות בולאית. 25 סוחרים מדרום אפריקה ומרחבי העולם כמו גם נציגי השירות הבולאי הדרום אפריקני הציגו כולם בתערוכה פריטים למכירה.

בולים ומכתבים מנציחים אירועים חשובים ומדברים בשפה

תמונה מס' 7: הר השולחן במבט מקייפטאון

התערוכה נחתמה בארוחת ערב חגיגית במלון קאלין (Cullinan) שבמהלכה הוכרזו הזוכים בתערוכה. אני מאוד גאה במציגים שלנו שרשמו הצלחות מרשימות:

- קובי אלכסנדר קיבל את הציון 83 וזכה במדליה מוזהבת על התצוגה "כנסיית הקבר הקדוש – היהלום שבכתר במסע צליינות נוצרי לארץ הקודש" (גלויות; 5 מסגרות).
- פאולו דואק קיבל את הציון 67 על התצוגה "חג מולד שמח" (גלויות מרב; מסגרת אחת) ואת הציון 66 על התצוגה "מגדל דוד" (גלויות מירב; מסגרת אחת).
- לס גלסמן קיבל את הציון 83 על התצוגה "תולדות הדואר של ירושלים בתקופה הפרה-פילטלית" (תולדות הדואר; מסגרת אחת).
- מאיר קוסי קיבל את הציון 85 על התצוגה "צנזורה של דואר דברי דפוס זרים בסנט פטרסבורג – פטרוגרד (1876-1917)" (תולדות הדואר; מסגרת אחת).
- יהושע מגר קיבל את הציון 87 על התצוגה "סיוע למכת הרעב ברוסיה בשנים 1921-1922 בדגש על סבל הילדים, והסיוע לרעב באמצעות בולאות" (האגף הפתוח; מסגרת אחת).
- גל שפרון קיבל את הציון 72 על התצוגה "בונים אומה – סיפורו של בנק" (תולדות הדואר; מסגרת אחת).
- לס גלסמן השתתף באגף הלא-תחרותי עם התצוגה "היסטוריה כלכלית של יהודים בגרמניה, 1800-1940" (האגף הפתוח; 5 מסגרות).

התאחדות בולאי ישראל העניקה פרס מיוחד, דגם כסוף של ירושלים, לפבלו ריים (Reim) מארגנטינה על ספרו "Filatélicas de la República Argentina".

בנימה אישית אני מבקש לומר כי לפני למעלה מארבעה עשורים הצגתי את התצוגה שלי "סיוור בירושלים" בתערוכת הבולים '79 Disa, שהייתה הפעם האחרונה שבה אירחה קייפטאון תערוכת בולים בינלאומית. התמוזל מזלי אז לקבל את "פרס ראש עיריית ירושלים טדי קולק". לא יכולתי להעלות על דעתי או לדמיין ששנים רבות לאחר מכן אתגורר בירושלים, אייצג את ישראל ואציג את התצוגה "ההיסטוריה הבולאית של ירושלים" בתערוכת הבולים הבינלאומית קייפטאון 2022. אני ושאר חברי המשלחת הישראלית לתערוכה מלאי הערכה לוועדה המארגנת הדרום אפריקנית על אירוח התערוכה המוצלחת והבלתי נשכחת הזו. ■

תמונה מס' 4: חבר השופטים בתערוכת קייפטאון 2022

תמונה מס' 5: המחבר (מימין) עם יגאל נתנאל (במרכז) ויואל סלוצקי (משמאל)

טקס הפתיחה של התערוכה היה אירוע מרהיב בו אמנים אפריקנים מקומיים ביצעו בפני הקהל מוזיקה וריקודים אפריקניים מסורתיים. הדוברים המרכזיים בטקס היו שרים ופקידי ממשל (ר' תמונה מס' 6) שקיבלו את פני האורחים ועודדו אותנו לחקור את יופיו של כף התקווה הטובה ושל "עיר האם", קייפטאון, עם הר השולחן המרשים שלה, קו החוף ונופייה המרהיבים, אך לא פחות מכך גם אנשיה הצבעוניים עם חיוכיהם המאירים, ליבותיהם הפתוחים ומזגם מסביר הפנים (ר' תמונה מס' 7).

תמונה מס' 6: המחבר עם מארגני התערוכה

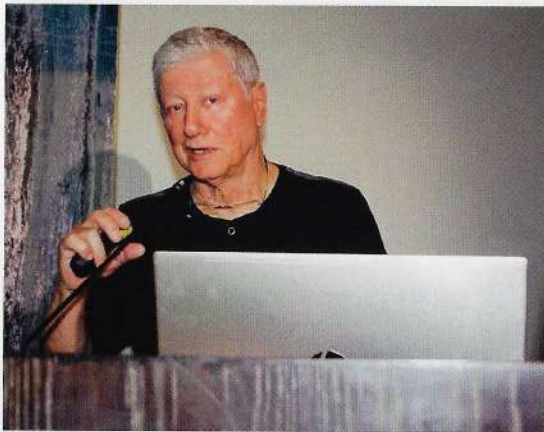
צבי אלוני ז"ל

נפטר ב־10 בספטמבר 2022. בן 74 היה במותו.

יעקב צחור

השנים בהן עבדנו ביחד יצרו בין שנינו חברות קרובה ונאמנה והחלל שנותר אחרי לכתו הוא גדול. יהי זכרו ברוך בקרב כל ידידי ומכריו.

תל אביב 20.12.2022

צביקה אלוני בהרצאה שנשא בכנס יום הבולאות ה־33, תל אביב, 25.12.2019 (צילום: זיו שילוח)

לכתוב על צביקה בלשון עבר זה למעשה לציין את סופה של תקופה בבולאות שלנו. הכרתי את צביקה ב־1985 במועדון התוסס של אגודת הבולאים. שנינו התעניינו אז בבולאות של שנת 1948. הוא היה סטודנט סקרן ומעמיק, צבר ידע רב ונהיה מקובל על אספנים רבים.

בשנת 2012 חיפש צבי אלכסנדר ז"ל אוצר לאוסף הגדול שלו שאותו תרם למוזיאון הבולאות במוזיאון ארץ ישראל ברמת אביב. בעידודו של אלי ובר הכרתי בין השניים והכימיה נוצרה מיד. צביקה עבד במוזיאון שנים רבות שבמהלכן ניהל את אוסף אלכסנדר. אתר המוזיאון שהקים היה לשם דבר בקרב היסטוריונים של תולדות ארץ ישראל משנת 1800 ואילך. הן במוזיאון והן בחברת "בולי תל אביב" שבה החל לעבוד ב־2008 נחשף צביקה לחומר בולאי רב, ייחודי ונדיר.

צביקה כתב מספר ספרים, ביניהם שניים חשובים במיוחד: "דואר מנהלת העם, 1948" שפורסם ב־2015. "הדואר הטורקי בארץ הקודש" (נכתב בשיתוף עם יוסי חכמי) שפורסם ב־2021.

אני מקווה שבמהלך שנת 2023 אצליח לסיים את כתיבתו של הספר על בולי דאר עברי 1948 שצביקה השתתף בכתיבתו.

לציון יובל ה־75 שנה למדינת ישראל התאחדות בולאי ישראל וה־S.I.P Society of Israel Philatelists יוצאים במיזם משותף

האקדמיה לבולאות – 75 לישראל

במסגרת המיזם יינתנו הרצאות בנושאים שונים הקשורים בנושאי בולאות ארץ הקודש.

ההרצאות יתקיימו באמצעות פלטפורמת "זום" במהלך חודש אפריל, בשעות הערב של ימי ראשון בשבוע. ההרצאות פתוחות לקהל הרחב ואין צורך להירשם מראש.

תכנית מלאה של ההרצאות תפורסם באתר www.israel75.org.il

בנוסף יכלול האתר תצוגות בולאיות בנושא ארץ הקודש.

האתר יעלה לאוויר ביום ראשון ה־26 במרץ, שבוע לפני ההרצאה הראשונה.

עדכון קטלוג בולי ישראל

הנפקת דצמבר 2022

הטבלאות המלוות את הסדרות מחולקות לשש עמודות על פי הסדר הבא מימין לשמאל: המספר הקטלוגי של הבול, הערך הנקוב של הבול, מחיר בול לא חתום עם שובל, מחיר בול לא חתום ללא שובל, מחיר בול לא חתום עם שובל, מחיר בול לא חתום ללא שובל.

1.30	5.20	5.20	5.20	2.60 ₪	2680
2.10	8.40	8.40	8.40	4.20 ₪	2681
3.40	13.60	13.60	13.60	6.80 ₪	סה"כ
		15.60			✉

כתובת בית דוד THE HOUSE OF DAVID INSCRIPTION

כתובת בית דוד נמצאה בתל דן ב-21 ביולי 1993 על ידי גילה קוק, המודדת הארכיאולוגית של משלחת תל דן, בהנהלת ד"ר אברהם בירן. הטקסט חקוק על גבי מצבה עשויה מאבן בזלת, ממנה נמצאו שלושה שברים. המצבה נופצה בכוונה, ושבריה שולבו בקירות ובריצופים של מתחם מבנים, הממוקם ברחבה שמחוץ לחומות העיר דן. בחלק שנתר מהכתובת ישנן 13 שורות בארמית, המשקפות סגנון ותכנים האופייניים למאות ה-8-9 לפנה"ס. בשל תוכנו והקשרו ההיסטורי רוב החוקרים מתארכים את הכתובת למחצית השנייה של המאה ה-9 לפנה"ס.

2.20	8.80	8.80	8.80	4.40 ₪	2682
		10.80			✉

20/12/2022

תעשיית המזון בארץ ישראל THE FOOD INDUSTRY IN ERETZ ISRAEL

כחלק מגלי העלייה שפקדו את ארץ ישראל במהלך תקופת המנדט הבריטי, הגיעו מאירופה יזמים ואנשי תעשייה שהביאו עימם ידע, מימון, ציוד ומכונות ייצור אשר איפשרו לפתח את תעשיית המזון הצנועה שהוקמה בארץ. מפעלי המזון שטראוס, עלית ואסם נבנו בתקופה ההיא בעמל ובאומץ תוך אמונה בצדקת הדרך והתגברות על קשיים רבים והפכו לימים לעמוד השדרה של תעשיית המזון בישראל.

3.70	14.80	14.80	14.80	7.40 ₪	2677
4.20	16.60	16.60	16.60	8.30 ₪	2678
6.00	24.00	24.00	24.00	12.00 ₪	2679
13.90	55.40	55.40	55.40	27.70 ₪	סה"כ
		57.40			✉

50 שנה לאתר החרמון MOUNT HERMON RESORT 50 YEARS

אתר החרמון חוגג השנה ה-50 להקמתו. הוא פעיל בכל ימות השנה ומושך אליו מאות אלפי מבקרים מדי שנה. האתר משתרע על פני שטח של כ-2,432 דונם בגובה 1,600-2,040 מטר מעל פני הים. בחורף מהווה האתר מוקד משיכה מתוקף היותו אתר הסקי והשלג היחיד בישראל.

תוויות ביול

20/12/2022

תווית דוארמט – תווית חג המולד

ATM POSTAGE LABEL – SEASONAL GREETINGS FROM THE HOLY LAND

תב 150	שח 2.60	8.00
--------	---------	------

הנפקה משותפת ישראל-גאורגיה JOINT ISSUE ISRAEL-GEORGIA

ישראל וגאורגיה הן מדינות חדשות-עתיקות, אשר מאז ומעולם נאבקו לשמר את שפתן, דתן ותרבותן תחת עול כיבוש זר. השנה אנו מציינים 30 שנים לכינון היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות, אולם הידידות בין העמים נוצרה כבר לפני יותר מאלפיים שנה.

2683	שח 6.50	13.00	13.00	13.00	3.30
☒		15.00			

Alexander Kvetney

1. חדש! יצירת מכירות פומביות אישיות! אין תשלום לבית המכירות הפומביות!

בנוסף: בית המכירות משלם לך 5% מהמכירות שלך!!!

2. יש לך בעיית כסף? יש לך אוסף כלשהו? אני אעזור לך! אין מכירה של קולקציות!

3. רכישה של כל קולקציות!

1. Новое! Создание персональных аукционов!
Без оплаты аукционному дому!
Бонус: Аукционный дом выплачивает Вам 5 % от Ваших продаж!!!
2. У вас проблема с деньгами ? У вас есть любая коллекция ? Я Вам помогу!
Без продажи коллекций!
3. Покупка любых коллекций!

Tel: 0547-224409
WhatsApp, Viber, Telegram : +972-547224409
E-MAIL : statusauctionhouse@gmail.com

20/12/2022
חותמת יום ההופעה
הנפקה משותפת ישראל-גאורגיה

20/12/2022
חותמת יום ההופעה
כתובת בית דוד

20/12/2022
חותמת יום ההופעה
50 שנה לאתר החרמון

20/12/2022
חותמת אירוע
תעשיית המזון בישראל

**"מחזיקים בולים כפולים באוסף?
ניתן לתרום אותם לפעילויות
חינוכיות לבני נוער, באמצעות
התאחדות בולאי ישראל."**

הספרייה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל

פתוחה בימי חמישי בין השעות 09:00-16:00.
לחברי ההתאחדות – השאלת ספרים, קטלוגים, מגזינים וצילומי תצוגות.
לקהל הרחב – עיון במקום.

רח' אבן גבירול 39, תל אביב, קומה א', טל': 03-6295547

רומנו בית מכירות בולים בע"מ

מכירות פומביות של: בולים, מעטפות, גלויות, אוטוגרפים,
שטרות ומטבעות ישראל והעולם, יודאיקה ושואה.
יבואן בלעדי לאביזרי ואלבומי "LINDNER" גרמניה

כתובתינו: דיזינגוף סנטר, תל אביב קומה 2 חנות מס': B-245

ת.ד. 23274 תל אביב, מיקוד: 61231

שעות פתיחה: א-ה: 9:30-19:00, ו': 9:30-15:00

Website: www.romanoauctions.com

Email: Romanostamps@gmail.com

טלפון: 03-5250119

טלפון/פקס: 03- 5282790

Yariv Haft יריב האפט
 Mobile: 050-9899098 נייד:
 קונה ומוכר בולי ישראל
 Buying & Selling Israel Stamps
 ת.ד. 33320 חיפה 33213 P.O.Box 33320 Haifa
 דוא"ל: lotsofstamps@yahoo.com

ולדי פיש – קונגרס הבולאים
 הערכת שווי אוספי בולים, שטרות ומטבעות קנייה ומכירה
 הערכת שווי ללא עלות בבית הלקוח
 טלפון: 054-6511897
 רחוב החלוצים 18 תל-אביב
 Email: fishstamps1988@gmail.com

בולי גלעדי
 בולי ישראל, חו"ל, נושאים ויודאיקה,
 בולי הרשות הפלסטינית
מבצע אלבום 30 דף שורות שקופות רקע שחור
LEUCHTTURM תוצרת גרמניה
 יבואן פסי HAWID
 רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871, ת.ד. 3059 תל אביב 6103001
 טלפון סלולארי: 054-5390225; אימייל: giladistamps@gmail.com

אליק רינק
 בולים ומטבעות
 קונה ומוכר
 רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 3554,
 טל: 03-6297192, פקס: 03-5255131,
 מען: 03-5227922, נייד: 052-2502963
 דוא"ל: rinekstamps@gmail.com

מרכז הבולים
 מתמחים במוקדמים, מנדט, מנהלת העם
 ובולי ישראל, טעויות, תוויות מכל הסוגים,
 זרחנים בולי חו"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים
 נציג בלעדי של DAVO ו-MICHEL
אלנבי 94 תל-אביב (במרתף)
 טל: 03-5605755, פקס: 03-5605430, נייד: 050-6555370
 email: stamps.center@gmail.com

בולי כחול לבן
 Blue White Stamps
קונה, מוכר, מחליף, מכירה פומבית, אביזרים, בולים, מטבעות ושטרות.
 רח' המלך ג'ורג' 6 (ירידה מאלנבי), ת.ד. 23257 תל-אביב 61231
 טל: 03-5281023, 03-5015496, פקס: 03-6521145, נייד: 050-7858613
 Email: sherman77@013.net.il

התאחדות בולאי ישראל שמחה להודיעה כי ביום ההנפקה הקרוב (ה-28 במרץ) יימכרו הבולים החדשים על-ידי נציגי השירות הבולאי באולם של ההתאחדות, ברחוב אבן גבירול 39 בתל אביב. שעות המכירה הן מ-9:00 ועד 15:00. ציבור האספנים מוזמן.

תודה על תרומת בולים לנוער

- **נחמה ואקה הטריס** – לזכר חיים טרסר ז"ל
- **סילי כהן** – לזכר אביה אליהו כהן ז"ל
- **גילה ושלום מיכאלי** – לזכר אברהם חרמון ז"ל
- **מוטי קרמנר**
- **מנחם שמיר**
- **גל שינה**
- **ורד שביט** – לזכר הסב אברהם (בוסי) תורן ז"ל
- **משפחת גאון** – לזכר רוביק גאון ז"ל
- **גיא ברגמן** – לזכר יגאל ברגמן ז"ל
- **שרה לקח** – לזכר אביה יצחק לוצקי ז"ל
- **אביבה אברהמי** – לזכר שמואל אשכנזי ז"ל

"בוקר של בולים"

הנכם מוזמנים למפגש "בוקר של בולים",
אשר יתקיים ביום שישי ה-3 במרץ
במשרדי ההתאחדות ברחוב אבן גבירול 39, ת"א

09:00 – 09:30 התכנסות, כיבוד קל

09:30 – 09:40 דברי פתיחה

09:40 – 09:50 הצגת פרויקט:

"האקדמיה הבולאית – 75 שנה לישראל"

09:50 – 10:30 "פריטים בפירוט" – מספר אספנים

יציגו פריט אחד מהאוסף שלהם

10:30 – 11:00 חידון בולאי נושא פרס על פלטפורמת

Kahoot

11:00 – 12:00 מכירה פומבית

הכניסה חופשית
אין צורך בהרשמה מראש

נשמח לראותכם!